

АГЛЕДЗІНЫ

Вершы беларускіх паэтаў

Укладанне і прадмова Алеся Бакача

Мінск 1998
Беларускі кнігазбор

Мастак Юры Хілько
Рэдактар Леанід Дранько-Майсюк

І ў белы дзень і ў чорну ноч
Я ўсяж раблю агледзіны,
Ці гэты скарб не збрыў дзе проч,
Ці трутнем ён не з'едзены.

Янка Купала

Паэтычны габелен

Прадмова

О, габелен Усясвету! – свята несупыннага перакрыва-
жавання ва ўсіх напрамках і вымярэннях шматкаля-
ровых увасобленых і неўвасобленых нітак-ідэй, з якіх
саматчэцца свядомасць а з яе – мастацтва, паэзія!

Чалавек адначасова як карунак, варштат і спосаб
знiтавання жыве дзеля таго, каб выбіраць і таму, што
здольны выбіраць пэўныя з гэтых нітоў, у тым ліку і
ўлюбёныя вершы. Каб гэтак жа па-мастацку ткаць
габелен свайго жыцця.

Выбар з мінуўшчыны тчэ сучаснасць і з яе –
будучыню. Але творама мастацтва шанцуе, бо лепшыя з
іх – непадуладныя часу і межам.

Верш – не машына, якую да непазнавальнасці
ўдасканалваюць канструктары-паслядоўнікі. Ён ства-
раецца адным і аднойчы і можа быць геніяльным
адразу і назаўжды.

Гэта кніга – мае агледзіны набыткаў беларускай
паэзіі перыяду 1980 – 1995 гадоў, выбар па адным

вершы ад паэта і знітаванне іх у паэтычны габелен,
згодна з крытэрыем высокай мастацкай вартасці.

Жыхары шматмернай прасторы лёсаў, здольнасцяў,
густу, мы, кожны са свайго гледзішча, бачым свет па-
свойму. Адгэтуль і наша стваральная разнастайнасць.
Але ў кожным з нас ёсць патаемныя вобразы
прыгажосці, гатовыя суладна загучаць.

Будзем жа спадзявацца, што іх пачуюць!

Алесь Бакач

Зямля Ханаан

Дзе блакітны ядловец свае раскідаў піраміды,
дзе стаяць векавечныя дрэвы ў зялёных імхах,
дзе люблю я жанчыну у вобразе юнай сільфіды,
там святая зямля, там стагоддзямі ўвесь я прапах;
там жыве патаемнае ў пушчы цнатлівай, а ўранні
там на сонцы раса зіхаціць, як сухое ў фужэрах віно,
там чмялі прызнаюцца чмяліхам у верным каханні,
там бабры запрашаюць на святы ў свае казіно;
на дзядзінцах штодня, выспяваючы, грэюцца кветкі,
срэбра крушняў дажджы намываюць, і ліпеньскі гром
там лагодна грыміць, а рамонкі – нібыта сурвэткі
ў сталавальні, дзе госці сабой ажыўляюць мой дом;
у прыполе начніц дагараюць там ясачкі-зоркі,
а самотны дзярках, тэрарыст глухадольных балот,
штось па фені балбоча й ляціць яго крык за пагоркі;
дзе філоніць сава, дзе кажан зачапіўся за дрот...
О зямля Ханаан! Я прыдумаў цябе не для ўцехі,
а хутчэй для таго, каб душу ўратаваць ад бяды,
каб любіць твае храмы й палацаў бліскучыя стрэхі,
і дуброваў тваіх залатыя, дальбог, жалуды.
і пакуль на сталі маім вэрхал папер і асадак,
а на чыстым лісце я крамзолю свой новы радок,
ты не знікнеш, зямля, і не знікне твой вечны парадак,
і наступнай вясной твае дрэвы распырскаяюць сок.

Пейзаж да 26 красавіка 1986 года

Ах, як соладка пахнуць травы,
Ах, як пахнуць яны спакусна...
Кветак ранішніх смак гаркавы
Мёдам-водарам хмеліць вусны.

Удыхаю не пахі рання
З заповітных лугоў тых весніх –
Трапяткое зямлі дыханне,
Што мяне, як травіначку, песціць.

Басаногая ў райскім лузе,
З матылькамі, што кружаць дзесьці,
Як анёлы ў пчаліным гудзе,
Год я маю мо два, мо дзвесце.

Я не знала ў сваім адхланні,
Што Палесся душа – маленнем
Захлыналася. Рваў світанне
Здзек-Чарнобыль грэхападзення.

Элегія

Залачае... Гэта восень
вераснёвым свеціць лісцем.
І душа адпачывае
між Наступным і Калісыці.

У супольнасці з Сусветам
бусел – шчыры служка Бога –
адпусціў грахі ўсе Лету
з купала рудога стога.

Катрынка

Пяць мелодый катрынка спявае,
Толькі ведай – круці рукавятку.
Люд у скрыню да старца кідае
Неўміручага жыта зярняткі.
Грай, катрынка,
Спявай безупынку.
Лес прачнуўся, дзе зараз палі –
Гонкіх дрэў загулі вершаліны.
Пераспелі на сонцы маліны,
А ў цямрэчы яшчэ не цвілі.
Грай, катрынка,
Спявай безупынку.
Як дакладна чаргуюцца гукі –
Металёвая нудзіцца скрынка,
Спрацаваныя, ссохлыя рукі
Круцяць жытці ў тужлівай катрынцы.
Грай, катрынка,
Спявай безупынку.
Гук мелодый, як позірк забыты,
Як вада з ледзяшамі ў палонцы.
Люд кідае апошняе жыта,
А у скрыні ўсё роўна на донцы...
Грай, катрынка...

Спілавалі дрэва – няма на пнішчы
гадавых кольцаў.
Але гэта дрэва – пераконваю сябе.
Знаёмы паляўнічы кажа: упаляваў
зайца, ні кроплі крыві не было ў яго.
Але гэта заяц...
Лётаюць над травеньскім полем без-
галосыя жаўрукі...
Але гэта жаўрукі...

Ідзе насустрач мне чалавек.
Гэта чалавек – пераконваю сябе.

Былыя каханья...

Былыя каханья...
Як дрэўцы
зімою закалыханья
У сумным бары,
У самотным бары
Паснулі яны
да вясновай пары...
Ды толькі
ці будзе,
Ці прыйдзе яна,
Былога каханья
другая вясна?

Мікола Аўрамчык

Так, як цеста ў дзяжы для хлеба
Падыходзіць, нібы на дражджах,
На працягу вякоў наша глеба
Падышла на крыві і слязах.

І пад мірным небам пагодным
Незалежны наш вольны край
На ўрадлівых палетках родных
Небывалы збярэ ўраджай.

Адзінота

Дзень сціхае,
гасне сонца
пазалота.
Йду дамоў,
а там чакае
адзінота.

На вяргіні
вецер высушыў
расінкі.
Нібы выцер
ёй апошнія
слязінкі.

Паляцяць
буслы над полем
так далека.
Апячэ
нясцерпным бодем
адзінота.

Адышла,
навек растала
ў сінім ранні,
не пакінула
надзеі
на спатканне.

Вера

Веру мусім прымаць напавер,
Вера трымаецца на даверы,
Бо ні зямля, ні расліна, ні звер
Вам не адчыняць нябачнага дзверы,
Неадчувальнага тут і цяпер.
Можна, здавалася б, жыць і без веры
У свеце правяраных вагаў і мер...
Толькі надзейнасці гэтай не вер!
Раптам лагоднасці твар развярэджаны
Рыкне звярынаю пашчай ашчэранай,
Цвердзь затрасецца – і вырвецца вецер,
Скруціць і верніка і зняверанага!
Здрадзіць і выверанае і прамеранае!
Плынь панясе, і закруціць віры,
Куст ратавальны пакрыецца цернямі.
Шчэбень абрынецца градам з гары,
Мост ваш надзейны, праедзены чэрвямі,
Скіне ў бяздонне, у тартарары!!!...
І з'явіцца вера –
Адзінаю цвердзю,
Учэпістым вервем.
Ратуймася ж вераю!

Адкрыйце ціхія граніцы
Па ўсім, па ўсім пакутным краі.
Каб больш таму не паўтарыцца,
Вы дайце людзям падзівіцца,
Як нацыя тут памірае.

І я пакуль яшчэ не знаю,
Ці верш мой будзе ёй малітвай
Ад бед, што кружацца над краем,
Ці ў помнік ёй дзе-небудзь з краю
Ён ляжа лёгкаю цаглінкай.

Анёл Пагоня

Крыжы і чаркі зблытаў наш народ.
Ці не таму наўкол нялад і скруха,
Што крывадушнасць нас вядзе на звод?
Зацменне духу...

Анёл Пагоня мечам паказаў
Дарогу, непадзельную надвое,
Адзіны шлях збавення й волі даў –
Святога воя!

Не жах раба прад караю нябёс,
Не ўзнагароды найміцкай дамова –
Нанова зоркай асвяці нам лёс,
Любоў Хрыстова!

Рух

І зачарнеўся грак з бялюткай звесткай.
Дымком паслаўся рэчкі рукавок.
І выйшаў дзень, блакітны, як пралеска,
І сыпануў травой на астравок.

Плыве на сад хмурынка ці надзея?
І гром буркоча недзе ў цішыні.
Вясна сяўбы.
І дзень перапацее
На возе навальнічнай цеплыні.

Дрыжыць-дрыжыць жаўрук на промні веснім.
І ледзь задрэмяць зоркі на расе –
Перавядзе дыханне зноў на песню
І досвітак у горле прынясе.

Раіса Баравікова

Зачэпіцца сонца за снежную горку,
і хлыне ў даліну патокам вада...
Забуду апошнюю нашу гаворку,
а ўсё-такі... нечага трошкі шкада.

Ніколі не выпее яблык дачасна,
за радасцю часта прыходзіць нуда,
сказаць не магу, каб была я няшчаснай,
ды ўсё-такі... нечага трошкі шкада.

Бывае, заўважу ў аконным праёме,
пытаюцца, хто ты – такая бяда! –
спакойна адказваю – проста знаёмы,
і ўсё-такі... нечага трошкі шкада.

Рыгор Барадулін

Не ведаючы тэорыі вольных вершаў,
Не чуўшы нічога
Пра факт існавання авангардызму,
Мама
Лісты мне пісала верлібрам
Без знакаў прыпынку,
Без абавязковых вялікіх літар.
Падчас у радок
Прарываліся самі рыфмы,
Як вецер зімовы ў комін
Ці восеньскі той,
Што далічваў лісты на яблыні.
А рыфмы не вытыркаліся вельмі,
Яны перагукваліся па сутнасці:
"Мой сыноч, каласок, васілёк,
Баравое зеллейка,
Мой каласутанька..."
І ў кожным радку
Столькі было зямлі і неба,
Лесу і мурагу,
І столькі мне дабра напярарочана,
І кожны радок
Быў да сэрца прытулены,
Што Біблію слова матулінага
Берагу,
Каб не сурочылі.

Тацяна Барысюк

Гойдаюцца думкі
на вецці ўспамінаў.
На галаву мне падаюць
пераспелыя яблыкі
недаравальных памылак.

Святлана Басуматрава

Не сніцца ўночы мне Амерыка –
Чародкі птушак на парталах,
Рэклам стракатая істэрыка
У фешэнебельных кварталах.
У снах не бачу я Швейцарыю,
Што дзівіць казкаю зімовай,
Дзе дух займае дзёрзкай мараю
Лыжня над безданню суровай.
Не сніцца ўночы мне Бразілія –
Раслін трапічных вадаспады,
Саладкагучная ідылія
Звыштэмпераментнай ламбады.
Мне сніцца край з вадой атручанай,
З абпаленымі пералескамі,
З ракой, бядою скаламучанай,
З пустымі вёскамі палескімі.
Тут выглядае бруднай ямінай
Шырокі луг, што вабіў кветкамі,
І белы бусел з чорнай плямінай
Плыве распяццем над палеткамі.

Час

Ёсць рабаўнік вялікі на зямлі.
Ён возьме ўсё, што мы з табой знайшлі,
Што здабылі няўтомнай працай мы:
Зруйнуе ён палацы і дамы,
Пакрые сталь раз'едлівай іржой,
Закрые даль сляпучаю імжой,
Развее неўпрыкмет усіх сяброў,
Прыцьмяніць мары і астудзіць кроў –
І ўрэшце забярэ саміх ён нас.
Завецца той грабежнік жорсткі – Час.

І ёсць на свеце шчодры дабрадзеі,
Які нямала робіць для людзей.
Ён ад зімы вядзе нас да вясны,
З ліпнёвай спекі ў верасень грыбны.
Здзяйсняе ён задумы ў плыні дзён.
Дзяцей гадуе нам на змену ён.
Ён гоіць раны, сунімае боль
І дорыць нам сяброўства і любоў.
Ён надзяляе мудрасцю ўсіх нас.
Ёсць дабрадзеі вялікі. Гэта – Час.

І часта ты пытаешся ў сябе:
Час - рабаўнік ці дабрадзеі табе?
А ўсё залежыць толькі ад таго,
Ён валадар твой альбо ты – яго.

З лістападамі, з лістападамі
Завітаю я зноў сюды,
Дзе ў сцюдзёную студню падаюць,
Ціха падаюць жалуды...

Усё праходзіць, усё мінаецца:
Смутак,
радасць,
любоў,
гады...
Толькі ў студню сцюдзёнай раніцай
Ціха падаюць жалуды...

Што ж так сэрца,
як ліст, трапечацца?..
Зачарпну я вядро вады.
І душа, нібы студня свеціцца.
Ціха падаюць жалуды...

І мне верыцца і не верыцца –
Тут юнацтва майго сляды.
Праз гады зноў да студні вернешся –
Ціха падаюць жалуды...

Жоўты вецер крочыць прысадамі.
Аблятаюць далоў лісты.
І ў сцюдзёную студню падаюць,
Ціха падаюць жалуды.

Дзяцінства

Дзядзьку майму, Аляксею, прысвячаю

Нам па сем ды па дзесяць – такія ў дзяцінства гады,
Мы пакуль яшчэ марым у кошык злавіць бліскавіцу.
І Літоўчык Алёша такі малады-малады,
Залатыя пагоны і "крылцы" ў блакітных пятліцах.

Зноў і дзядзьку і нас да бабулі Каштанка вязе –
Колькі ў гэтых паездках і радасці і летуценняў!
І фуражку яго прымяраем усе па чарзе,
І малодшыя зноў па гадзіне не злазяць з каленяў.

Самы стрыжань зімы. Паміж шыбамі вата, бы снег,
А за вокнамі студзенскіх яблынь пачэсная варта.
Ну, а ў хаце – Каляды, у хаце гамонка і смех,
І прыгубленай чарку хаваць за бутэльку няварта.

А калі хто з дачок (іх чацвёрка ў сям'і) запяе,
То падхопяць усе пра хлапца, што гаруе ў салдатах...
І падкрочвае дзед пасівелья вусы свае,
І ўсміхаецца: бачыш, радні сёння поўная хата.

А пад вечар – дадому, зашыўшыся пад кажухі,
І ў палукашку нам мала горш, чым у царскай карэце.
І глядзім, як на хутары лепіцца дым да страхі,
І далёка-далёка агеньчыкі цьмяныя свецяць.

Мы ляцім, абмінаючы рыжыя купы лазы,
Пабылі у гасцях – ды дахаты б дабрацца да ночы.
І Каштанка храпе. І адчайна рыпяць палазы,
І глядзяць з-за сумёта гарачыя воўчыя вочы.

Данута Бічэль-Загнетава

Кожны самотна пройдзе свой лёс
па вадзе – як Ісус Хрыстос.
З птахамі ўпрыхкі не паляціш.
Мусіш самотна несці свой крыж.

Шлях у нябёсы канчаецца тут.
Трэба адно зразумець:
хто паняверыць раззброены люд,
гэткіх ня вызваліць смерць.

Праўды ня ведаў, вядомай здавён,
хто прадаваў родны край:
тут, на зямлі, бессмяроцце і сон,
тут, на Радзіме, адхланне і рай...

Свечка

Я свечку запаліў прад алтаром начным.
Лагоднае святло адбілася ў вакне.
Апошні колер дня згарэў у бляску тым.
І біўся чорны цень, бы дэман, на сцяне.

А за акном тута пляце калючы дрот.
І толькі мой агонь перацінае жах.
Але загасне ён без нейкіх там турбот.
Застыгне жоўты воск слязінкаю ў вачах.

Млын беларускі

Млын, заценены лісцем стрымцелым і чорным,
У міжрэчную выспу забіты, бы кол,
Круціш духам якім ненажэрныя жорны,
Мелеш чорту якому зярністы падзол?
То пратнуцца нябёсы арліцай залётнай.
То патоне прыблудных варон чарада.
То з усходу на захад,
То ў бок адваротны
Без дарог круціць хісткае кола
Вада.
Дзе ж той волат, што выспу падніме на плечы
І стрывае ў няўмольнай чужой пуштаце,
Аж пакуль азярынка на ростані рэчак,
Як дзіцячае цемечка,
Не зарасце?..

Цяжкі застоў на Беларусі
Каторы год.
І разважаюць людзі:
Мусіць,
Такі народ.

Чужым і ўласным дармаедам
Глядзіць у рот
І паслухмяна крочыць следам –
Такі народ.

Як ні гукай адчайна:
– Людцы!
Ганіце зброд!
Яны ў адказ адно смяюцца.
Такі народ.

Не хочуць мець парадак новы.
Наадварот,
Гатовы жыць без роднай мовы.
Такі народ.

Хаця прывык да ўсякай працы,
Шукае брод,
Каб не дай бог не вытыркацца.
Такі народ.

Трываць дурныя кпіны будзе
І недарод...

Няўжо і праўду кажуць людзі –
Такі народ?

Шугавей

Сёння ноччу выць сабакам –
У ваўкоў скаронніна.
Дым застыў магічным знакам
Над душою коміна.

Хат заплюшчваюцца вочы,
Клямкай нехта бразгае,
Па гарбу страхі грукоча,
Сыплючы абразамі.

Явар гнецца пугавішчам,
Снег, што хмара, сцалецца, –
Выпускае на ігрышча
Шугавей мяцеліцу.

Варта

*"Ўсё лятуць і лятуць тья коні,
Срэбнай збруяй далёка грымяць..."*

М. Багдановіч

Праз пустэчы, хмызы, абыходзячы яр,
Зноў высільваем коней здарожаных.
З набрынялых пакутлівым зарывам хмар
Вараннё, пасланцом устрывожаным.

Гэты раз – не паспець, зняўся злодзей крымчак,
Зашпурнуўшы на стрэхі паходні!
Над пажарышчам чорным скрываўлены знак –
Маладзік, як паўмесяц усходні.

Не паспець! Бо ідзем ад заходняй мяжы –
Ў Нёмне коней паілі надоечы.
Зноў нахабны крыжак на святым – на крыжы! –
Распінае зямлю нашу, кроячы!

Як даўно ступаком не краналі раллі,
Ўсё страмёны шліфуем упарта.
Нам прытулак адно пры начлежным агні,
Наш удзел – ВЕКАВЕЧНАЯ ВАРТА!

І сумуе сяліба, чакае сям'я.
Груша-дзічка маркоціцца голлем.
Ды ў бясконцым чаканні, аднак, спакваля
Забываюць здабытчыкаў волі.

Над аўчынамі пушчаў, над срэбрам вады,
Нерухомай у месячным зьянні,
Ўсё з пагоні ў пагоню ляцяць праз гады
З плоці плоць векавечныя здані...

І не сціснуцца сэрцы – не пройме адчай.
І не стомяцца верныя коні.
Бо за імі, прад імі – бацькоўскі наш край...
І супынку няма для ПАГОЊІ!

Трэцяе вока

У зацятым чаканні
Застыла гара Арарат;
Ажываюць варункі,
Што змыла Сусветным патопам.
Новы лад,
Асвятчоны крывёй немаўлят,
Пабрыдзе па пякельных
Дарогах асветнай Еўропы.

І Аллах і Хрыстос,
І світальна-задумлівы Вішну
У супольнай трывозе
Збудуюць супольны каўчэг.
Хто здалее дайсці,
Той не будзе ў прыстанні тым лішнім;
Стане ўсім цеплыні, стане хлеба
І ціхіх уцех.

Чалавеча,
Удачлівы чуйнымі скурай і целам,
Спадзяванняў сваіх
І сляпцам невідучым пакінь.
Хай адкрыецца ў кожнага
Пільнае трэцяе вока,
Скіраванае ў далеч
Патайных уласных глыбінь.

У амшэлым адхонні
Гніюць верставыя слупы.
Не прыдаўся нажытак –
Паўсюль непатрэбныя клункі.
Хто сябе распазнацьме не ў стане –
Ён горш чым сляпы,

Хоць і знойдзе сцяжыну –
Не знойдзе ніколі ратунку.

Гадзіннік

Вось і ўсё.
Жыцця жалобны вынік.
І няма ратунку ўжо нідзе.
Чалавек памёр.
Але гадзіннік на яго руцэ яшчэ ідзе.

Ён цяпер адлічвае хвіліны,
што належаць іншаму павінны.

Вось і ўсе.
Турбот бясконцых вынік.
Па труне стукоча жвір – не ў лоб.
Ані дактароў ужо, ні клінік.
Ні пакут ніякіх.
Ні хвароб.

Ды, на жаль, хваробы і пакуты
у труну ад іншых не закуты.

Вось і ўсё.
Быцця зямнога вынік.
Пройдзена апошняя мяжа.
Цотны лік надломленых вяргінек.
Ды слупок чырвоны.
Без крыжа.

Ды здаўна вядзецца ў свеце гэтак –
хопіць для магілак новых кветак.

Вось і ўсё.
Блуканняў сумны вынік.
Прарасце травіца на грудзе.
Сын ці ўнук пачэпіць той гадзіннік

ды на ход далейшы завядзе.

І яму да самай дамавіны
злічыць ён сумленна ўсе хвіліны.

Час!

Мае надзеі не глушы.
Хоць і грэшны я, але не цынік.
Веру, што для вечнае душы
не патрэбны ў вечнасці гадзіннік.

Чалавек з гітарай

Я – Афгана ветэран
з маршу першага.
Пільна вылічыў душман
воя першага.

А былі ружанцы зор
не замглёныя,
як выходзілі ў дазор
мы каньёнамі.

Горы сталі на дыбы
шара-шэрыя.
Кручы, скалы, як гарбы
драмадэравы.

Гвазданула – з лёту хах!
–
гулка, горача.

Толькі полымя ў вачах,
пырскі зорачак.

У крыві, сляпы, крычу,
крыкам сватаю
Леаніду Ільчу
Зорку пятую.

Што было – завалакло,
памяць зорыцца.
Тое горнае святло
не паўторыцца.

Гэта смутак жураўля
над гітараю:

– А дзе, зоранька мая,
вочы карыя?..

Паводле Буніна

Як добра сэрцу быць свабодным,
Калі шчаслівым нельга быць,
І нават розумам халодным
Жыццёвай горычы не збыць.
Страфа вядомая акрэсліць
Мінулай шчырасцю хвілін:
Сабаку вернага ля крэсла,
Агнём палаючы камін.
Каму жаданне не вядома
Таемным поклічам душы? –
Печ запаліць у стылым доме
І жар, як памяць, варушыць.
Калі наблізяцца адразу,
Каб аддаліцца назаўжды
Усмешкі лёсу і абразы,
Усе пражытыя гады.
І час без ценю красамоўства
Прад'явіць доказы прыкмет –
Прыватнасць зыбкую сяброўства
І подласці трывалы свет.
Дарую ворагам міжволі
Учынкамі сяброў спаўна.
У прыхаваным даўнім болі
Ёсць прысмак добрага віна.
Не долі чуюцца пагрозы –
Завеі снежаньскай выццё,
А дровы трэскаюць з марозу
І цішыня, як забыццё...

Анатоль Вяцінскі

Баіцца быць беларус беларусам...

Жыў пад прыгнётам ды пад прымусам,
зваўся ліцвінам, русінам, русам,
зваўся тутэйшым, мяшканцам, мяшанцам...
Не знае, рабіць што з апошнім шансам,
які ён сёння атрымоўвае,
як быць з сваім імем, з сваёю моваю,
быць ці не быць беларусам нарэшце...
Пытанне няпростае, канешне.
(Дазволю сабе тут крышку іроніі.
Характар наш тут, як на далоні.)

Не знае?
Не хоча?
Не смее?
Баіцца?
Вялікая гэта таямніца.

Зведаў ён ліха апраметнага.
Ён не баяўся таго і гэтага.
Хапала адвагі, каб з ворагам біцца,
ад голаду-холаду каб бараніцца...
Ды вось быць самім сабою баіцца.

Прайшоў праз Хатынь,
праз Курапаты,
зносіць цярпліва Чарнобыль пракляты,
упарта крыніца яго бруіцца...
Ды быць беларусам ён баіцца.
Вось дык ноумен, вось дык феномен –
гэты ўнук бабін, сын гэты ўдовін.

Казалі "не будзь!" –
ён схіляўся ніцма.
Гавораць "будзь!" –
усе роўна баіцца.
Вось што робіцца з беларусам.
З сінявокім, з белавусам,
не з недарэкам, не з няўмекам,
з добрым уваголе чалавекам.

Баіцца быць беларус беларусам...
Ці, можа, ужо не баіцца?

Леанід Галубовіч

Эратаграфія для нявінных

...Я з губ тваіх любові п'ю атруту –
І цноты шаўкавістая мяжа
Паволі тлее, нібы губка тругу,
Пакуль душы даможацца душа...

Цячэ спакусны мёд гаркавай плоці
Скрозь соты ацяжэлыя грудзей,
І цела твае ў кожным павароце,
Як цеціва нацятая гудзе...

Душа перакладае шэпт шалёны
Душы – і намагаюцца наноў
Высокіх рук заплечення кронны
Высмоктваць сок з глыбокіх каранёў.

Навум Гальпяровіч

Віцебск

(Эцюд)

Спіны гарбатыя вулачак сцішаных,
Стромкіх праспектаў асфальт і бетон,
Пышны вянок разам з кветкамі сціплымі
Перад жалобнай гранітнай плітой.
Рэшткі муроў. Пусткі. Трубы фабрычныя.
Рэек трамвайных карункі, масты.
Быццам гравюру, мне ўсё гэта вычарціць
Ранак з туманам, сівым і густым.
Толькі зноў сонца праб'ецца, святлеючы,
Захад шукаць нетаропка памкне,
Быццам квадрат таямнічы Малевіча,
Ярка-чырвоны на белай сцяне.

Інга Гаравая

У змітроўскую суботу

Слупы стаяць, як далакопы,
Сяло – як могількі ў імжы.
Крывыя дахі. Сена копы.
Антэн сагнутыя крыжы.

Вясковае жыццё ў дрымоце.
У вёсцы лістапад ізноў.
Ізноў няўтульнасць у прыродзе,
У шэрым прыцемку вякоў.

Ізноў туманны надвячорак
Збірае нас каля куці.
І гэтулькі людскога гора
Ў сабачым жаласным выці!

Усевалад Гарачка

Асенні парк (паэты і бамжы –
Такая небагатая багема),
Ты кожнаму знайсці дапамажы
На чарку ці рашэнне нейкай тэмы.

А лепей дай, не будзь і тут скупым,
Як тых лістоў апошніх не шкадуеш,
Сваю журботу сцішаную ім,
Уражлівасць і веру маладую.

Не можаш даць – дык падары спакой,
Што назаўжды ад вершаў уратуе.
Пад голас манатонны твой
Я, можа стану белаю статуяй.

Абступяць туі (хутка час бяжыць),
І буду я бялець у прыцэме нема.
Асенні парк. Паэты і бамжы –
Такая небагатая багема.

Віктар Гардзеі

Мілья, усмешлівыя дзеткі!
Хто чакае літасці ад іх?
Гэта страшна: мінскія падлеткі
Галубоў падпальваюць жывых.

Абальюць бензінам альбо газай,
Паднясуць запалку апасля.
З чорнаю паўзучаю заразай
Родная ці справіцца зямля?

Так, відаць, прыходзіць час расплаты
За хлусню пра веру і любоў.
Гэта страшна: маладыя каты
Вешаюць сабачак і катоў.

Пакланенне жорсткасці і сіле:
Закурыў і – сябра абакраў.
Мы сваіх дзяцей перакармілі,
Да зямных не прывучылі спраў.

І таму балюча мне і горка,
Што святыя сохнуць карані.
Гэта страшна: дзесьці на задворках
Рвецца ў неба голуб у агні.

Ларыса Геніюш

У горы я над тваімі ранамі...
Божа, болей цябе не карай,
старажытны, любы, каханы мой,
вечна скованы, родны край!

Мой курганны, жытні, зубрыны мой,
вытрывалы ў агні пакут,
Ефрасінін, святы, Скарынавы
Беларускі адвечны кут.

Ломяць віхры збуялае, кволае,
абмінаюць цвярдзя камлі.
Прашумелі яны над сёламі,
свой пакінуўшы след на зямлі.

Воблік твой і адвечную мову,
літасць ў сэрцы і лад стары
не крануў нат віхор суровы
у балотах ды у бары.

Світка наша, льняная кашуля
не здала свае мовы ў палон,
затуліла яе, прыгарнула,
захавала да сённяшніх дзён.

Калі зноў агартае нас цемра,
мы ўцякаем душою ў сяло,
бо прывыклі мы чэрпаць аберуч
у народа жывога святло.

Уладзімір Гетманчук

Першы ранак

Не аддаваў я перавагу цацкам,
Хоць быў яшчэ і хлапчанё.
За бацькам плёўся. Ну а бацька
Ішоў за плугам, за канём.

Мне ў ногі холадна. Стаміўся.
Ды бацька раптам на мяне:
– А ну, сыноч, за плуг вазьміся,
Глядзі, трымай яго мацней!

Ўхапіўся я за ручкі жвава,
Шчаслівы, што ару. Ды плуг
То ўлева выверне, то ўправа –
І так пакутуем удвух.

Хістаўся ранак. Я ўсё цёпаў.
Кашуля ўзмокла на спіне.
І ў ногі босыя так цёпла,
І нават горача ўжо мне...

У кожнага ў жыцці свой ранак,
Калі мы ўпершыню змаглі
Праз халадок раллі ўзаранай
Адчуць цяпло сваёй зямлі.

ЛіцвіНАМ

Ад тонкіх свечак цемра не радзее...
Мо йдзе на схон дрыготкае святло?
А мы з няпэўнай стомленай надзеяй
Ляцім шукаць апошняе жытло...

Зноў Сонечны нясе ў нікуды Вецер.
Сляпыя коні збруяю грымяць.
Ды не знайсці прыстанішча ў сусвеце,
Пакуль не ўспомнім мы Сваё Імя.

Трывайма, браты!

Нас могуць
Зневажаць і абражаць,
Нас могуць
Не любіць
і ненавідзець,
Але мы мусім
Цвёрда помніць-знаць:
У нас ёсць Нёман,
І Дзвіна,
І Прыпяць.

Нас могуць
Чорным брудам паліваць,
Культываваць бяспамяцтва,
Бяспраўе,
Але мы мусім
Цвёрда помніць-знаць:
У нас ёсць Полацк,
Тураў
І Заслаўе.

Нас могуць
Ачмураць
і падкупляць,
Штодзень даваць
Цацанкі-абяцанкі,
Але мы мусім
Цвёрда помніць-знаць
Наказ Францішка,
Кастуся

І Янкі.

Нас могуць біць –
Аж да крывавых слёз,
Каб лёкаяў зрабіць
З ахвяраў здзеку,
Але мы мусім
Адстаяць свой лёс,
Каб ён для нас
Шчаслівы быў
Давеку.

Таму –
Трывайма, любя братаў!
Трывайма й верыма:
Нішто не спляміць
І не асіміць нашай праваты,
І нам яшчэ паслужыць
Наша памяць!

Адам Глобус

1989. Менск. Траецкае прадмесце

*У 1972 годзе я з аднакласнікамі
гуляў на вуліцы Няміга і шпурляў
каменні ў вокны пустых дамоў.*

*У 1982 годзе я працаваў
на рэстаўрацыі Траецкага прадмесця.*

У Траецкім прадмесці збіраюцца вольныя людзі.
Мастакі абгаворваюць вартасці новых заказаў.
Музыканты нудзяцца, пакуль вецер каву
астудзіць.
Аутагоншчыкі, нібы вайскоўцы, трымаюцца
разам.

Букіністы аспрэчваюць кошт факсімільных
выданняў.
Прастытуткі жадаюць злучэння мастацтва з
навукай.
Хіпаны апяваюць спакой, талакоўцы – змаганне.
Літаратары апавядаюць пра стан самадруку.

Мухі гойдаюцца над агульнахарчоўскай
талеркай,
На якой засыхаюць пляскатыя булкі з карыцай.
Прыбіральшчыцы ўпотаі гандлююць віном і
гарэлкай.
Пры жаданні, калі не выдурвацца, можна й
напіцца.

Афарміцелі п'юць больш за ўсіх і чамусьці з
папамі;

Менш за ўсіх п'юць географы сціплыя ды
інжынеры.

Рэкеціры любуюцца сціснутымі кулакамі.

У Траецкім прадмесці гасцінна пагрукваюць
дзверы.

Сяргей Грахоўскі

Паэты паміраюць на хаду
І падаюць, як каласы на пожні,
А я не здамся, я не упаду,
Пакуль не дапішу радок апошні.

Відаць, пісаў я не заўсёды так,
Каб ажылі мае у сэрцах песні,
Відаць, дарэмна думаў, што – мастак,
Што – творца, а выходзіць – быў рамеснік.

Збяру ўсе сілы, боль і жар душы
І над самім сабою узнімуся,
Каб сэрца загадала: "Запішы
Адзін радок, патрэбны Беларусі".

Анатоль Грачанікаў

Доля

А ведалі
На Ёсходзе ўладары:
Паэты –
Вешчуны і бунтары,
Мяцежнікі паэты
І прарокі
І чыстыя,
Як горныя патокі.
Нацкоўвалі
Фанатыкаў на іх,
Іх рукапісы
У агні палілі,
Народ жа
Далучаў іх да святых,
Іх песні шанавалі
І іх магілы.
Ці не таму
Яны, ўладары,
Іх пачалі прыручваць

Пры двары,
Каб толькі іх
Паэты апявалі,
Авечкамі
Пакорлівымі сталі?
Але выліньваў
Залаты халат
У тых,
Хто не ўтрымаўся
Ад спакусы.
Паэт сапраўдны –
Чалавеку брат.
Ён у гарэм
Сваю не сплавіць музу.
Ішоў паэт сапраўдны
У жабракі,
Ды не працягваў
Ўладарам рукі.

Марыя Гудкова

Што адбываецца з намі?
Быццам над прорвай якой.
Атамны пыл – пад нагамі,
Скрозь дэфіцыт,
Неспакой...

Вылезлі з нораў глыбокіх,
Скінулі маскі дзялкі.
І ад іх, чырванашчокіх,
Колер навокал які!

Травяць сябе наркаманы,
П'яніцы п'юць дыхлафос,
Славяць свой час графаманы.
Перабудова...
Хаос...

Юры Гумянюк

Вітаўту Чаропку

Кітайскі бажок на пісьмовым стале.
Крыштальная шклянка напоўнена півам.
Лунаюць пачуцці ў загадкавым сне.
Дрыжыць на талерачцы костка ад слівы.

Глядзіш праз вакно. Бачыш мёртвы ландшафт.
Зноў вусны твае прагнуць вуснаў жанчыны.
Але ў памяшканнях унутраных шахт,
здаецца, спыніліся эрамашыны.

Эксплёзія казачных думак – міраж.
Мозг стомлены. Вочы святло праклінаюць.
Яшчэ дзве хвіліны. Пачнецца пасаж.
Мелодыя слоў. Ад краю да краю.

Хведар Гурыновіч

На засідцы

Пагаснуў дзень.
Але паўночным ззяннем
Гараць яшчэ бясконцыя снягі.
Патроны на ваўка з запечка ўзяў я,
Надзеў валёнкі з бацькавай нагі.

Там, дзе ў лагчыне складзена прываба,
Звіняць слядоў таемных ланцугі,
На грані слыху далятае слаба,
Як вые воўк са смутку і тугі.

Ён у кашары колькі мог зарэзаў,
Ён быў суддзя там, сіла і закон.
Але я пахну дымам і жалезам,
І ходзіць кругам ля прывабы ён.

А ноч – як звон!
І снег сухі, як порах!
Газоўкі поўня ў воблаку капціць.
І я лаўлю напружна кожны шлах:

Ці піскне мыш, ці тхор пралапаціць,
Ці гаўкне ліс, ці пройдзе лёгкі заяц,
Ці філін нема зарагоча ў змрок...
Я – слых, і зрок, і палец указальны,
Што націскае спускавы кручок.

Мур

Мы пакахалі дзень і ноч
і ўжо не зводзілі з іх воч.
І не пыталіся, чаму
час вечны-вечны, нібы мур.

Анёлы ўсіх начэй і дзён
нам пасылалі плён і сон.
І як нам дзячыць і каму,
што час бясконцы, нібы мур?

Надыдзе ноч і дзень, і час –
шкада анёлам будзе нас.

Беларускі сцяг

Прыляцеў (яго не руш!)
Вольны, чысты, добры, смелы,
На азёры нашых душ
Лебедзь бел-чырвона-белы.

Зведаў ён жахоцці скрозь –
Турмы, краты і расстрэлы.
Паміраў, але ўваскрос
Лебедзь бел-чырвона-белы.

Мы адновім родны край.
Свет убача гэта цэлы.
Дык жыві, плыві, лунай,
Лебедзь бел-чырвона-белы.

Аксана Данільчык

Касцёла гатычнага ўзмах
У змрок вечаровы сплывае.
Яе пазнаюць па вачах –
Жанчыну, якая кахае.

Вільготнае лісце дрыжыць,
Вільготныя вусны трапечуць.
Яна ў гэты час на мяжы
Між лёсам зямным і адвечным.

І вось немаўляці хадой
Праз дрэваў ідзе галерэю
Туды, дзе пад летняй вадой
Альтанкі павольна старэюць.

Так прывід у вежы свае
Заманьвае з д'яблам на пару.
Ілюзія – вочы яе,
Абрыс дасканалага твару.

І зноўку на сотні шматкоў
Паперу мастак разрывае,
Бо фарбаў пакуль не знайшоў
Жанчыне, якая кахае.

Леанід Дранько-Майсюк

Завушніцы

У тумане мая галава,
Меладзійным тумане...
Што мне трэба? Глыток хараства
І з табой мілаванне.

Ты глядзіш на мяне, ты глядзіш,
Нечаканая госця, –
Так Венера глядзіць на Парыж
І спрыяе міласці.

Мілавання біблейскі выток
Не загіне, не счэзне.
Ты – пачатак, ты першы радок
Саламонавай песні.

Я шапчу той радок, я пяю...
Я запомніць спрабую
Навальніцу тваю і тваю
Цішыню маладую.

Голас мой кацянём прыстае,
Мякка скача на блузку...
Як урок, паўтараеш мае
Словы па-беларуску.

Амываеш мой сумны пагляд
Хваляй рук-ручаінаў.
Твае цела абвіў вінаград
Старажытных Афінаў.

Ён зялёны, як мора ўскалых
На дзіцячых малюнках;
Ён паспее ў абдымках маіх
І ў маіх пацалунках.

І як першую гронку сарву –
Патану ў вадаспадзе!
Наляціць на маю галаву
Вадаспад вінаградзін.

Я спазнаю да кроплі нектар
Пачуццёвага вьйсця,
Прадзіраючыся праз гушчар
Вінаграднага лісця.

Я закрыю тваю галізну
Пераможным дыханнем
І жаданне твае ахіну
Гэткім самым жаданнем.

Нічыя... Ты яшчэ нічыя,
І ў мяне ты часова,
Ружа чорная, ружа твая
Стане ружай пунсвай.

Не спяшайся, світанак, паспі,
Не палохай праменнем...
У пакоі, куды не ступі,
На падлозе – адзенне.

За акном дзяфанаваы пляц
Іанічнага мора,
Пачынае святло прапускаць
Кіпарысная штора...

Ты адмовілася ад віна,
Знікла ты легкакрыла.

Ты на століку каля акна
Завушніцы забыла.

P.S.

У якой там бажбе-варажбе,
Дзе ты чуў закаханы, ці сніў дзе,
Каб дзяўчына казалася табе:
“Я цябе не хачу пакрыўдзіць...”?

Каб яна, забываючы страх
І атругу падманнае страсці,
У глыбокіх тваіх валасах
Завушніцы губляла на шчасце?

Гаварыла пра сына твайго,
І пра жонку тваю гаварыла
І пры гэтым ніякай тугой
І нічым сябе не засмуціла?

Пэўна, гэтак бывае тады,
Калі Бог на зямлю пазірае,
Калі кожную кроплю вады
У віно ён ператварае.

А віно? Мне патрэбна яно –
Завушніцы кладу я ў віно.

Алесь Дуброўскі

...А потым была адзінота –
каханка аматараў волі.
І, быццам адзіная нота,
самота гучала пад столлю.

Сапраўднасць зрывала маскі
з герояў узнеслых сноў...
Канчаецца кожная казка
дзясяткам банальных слоў.

...І потым была адзінота.

Зінаїда Дудзюк

Я – толькі ўсхліп,
Ты чуў яго скрозь вецер,
Ды голас мой зусім не пазнаваў.
Не заўважаў:
Цягнулася я веццем,
Вязалася, як ніцая трава.

Я – толькі плач,
Які ты чуў заўчора
Скрозь ціхі шэлест дробнага дажджу.
Акно чарнела, нібыта пячора,
І поўня з хмар
Надзела паранджу.

Я – толькі стогн...
Ты чуеш, чуеш зараз?
І думаеш: зімовы стогне сад.
А гэта мне ўсяго за тое кара,
Што часта азіраюся назад.

Мар'ян Дукса

Хваля – прышчураны белы сабака
лашчыцца, пальцы шчаслівыя ліжа.
Мяккі пясок, залацісты і рыжы,
дыхае ў шчокі, аж хочацца плакаць.

Сцішаны ветрык, прабегшы паўсвета,
у валасах тваіх спіць – не прачнецца.
Свойская мошка узлезла на сэрца
і пазірае з сярэдзіны лета.

Лісце пажухне, а кветка завяне,
сонца адыдзе – далей за экватар.
Восень – душэўных згрызот завадатар –
хмура зірне на нябесным экране.

Ясны ж мой дзень – фатаграфія ў раме...
Ззянне паўдзённае – пробліск нябыту.
Зноў ля разбітага буду карыта
кнігу ўспамінаў гартаць вечарамі.

Шчодрое лета, не сып пазалоту.
Робіш багатым мяне як на смех ты.
Узнагародзіш па-царску, а нехта
з сонечнай выспы варочае ў слоту.

Ці зразумець?

Ці зразумець: куды коціцца поўня між хмар,
Падае знічка, стаміўшыся ў небе гарэць?
Ў сэрцы збалелым каханья апошняга жар –
Ці зразумець?

Ці зразумець: першых красачак веснія сны,
Сонца праменні, што душы імкнуцца сагрэць,
Ворага ўсмішку і сябра пагляд ледзяны –
Ці зразумець?

Ці зразумець: сум паэта ля роднай мяжы,
Песню якому ужо даспяваць не паспець.
І на кладах ставяць свечку чаму і крыжы –
Ці зразумець?

У ланцугу хуткаплынных імгненняў і дзён,
Дзе ўсё няіснае, дзе толькі існае смерць, –
Волю губляю, да гвалту трапляю ў палон...
Ці зразумець?

Мне ці лістотай кружляць па-над роднай зямлёй,
Зоркаю ззяць, ці між хмар перунамі грымець, –
Каб цалаваць твае вусны і стан мілы твой?..
Не зразумець.

Ява падання

Чуў я гісторыю. Чуў я калісьці такую:
У ночку купальскую, у ціхую ночку святую
Хлопец русалку сустрэў каля рэчкі, ля яру,
І прыгажосці яе ён паддаўся і чарам.
З гэтай пары стаў марнец і згараць, нібы
свечка.
Кожную ночку, самотны, блукаў каля рэчкі.
Кляў ён каханне і плакаў у змрочную цемру.
Клікаў русалку, ды... толькі ён клікаў дарэмна,
Бо яна знікла навекі ў рачной кругаверці,
Смутац пакінуўшы хлопцу і думкі аб смерці...

Гэтак і я ціхай вулкай, самотны, блукаю,
Клічу цябе з цішыні. Толькі марна гукаю.

Хто дапаможа? Маўчы. Толькі месячык срэбны
З неба самотна глядзіць: "Прэч
ідзі!..Непатрэбны!.."
Сэрца заходзіцца болем... Табой раскаханы,
Прочкі бягу я праз ноч, праз крываваы світанак...

Алесь Жамойцін

Аддзячыць поле табе...

Аддзячыць поле табе, аддзячыць,
Ракою звонкай сваіх зярнят;
Яму вась толькі б адчуць і ўбачыць,
Што ты не знекуль, а з гэтых хат.

Што ты хадою не кінеш ценю,
Ў якім не ўзыдзе святло зямлі;
Што ты цяжкое зярэш каменне
З найсамай цвёрдай яго раллі.

Аддзячыць поле табе, аддзячыць,
Аддасць гарою калосны дар;
Яму вась толькі б адчуць і ўбачыць,
Што ты не госць тут, а гаспадар!..

Вяртанне Евы

Тайна шэптаў,
тайна гукаў,
тайна слодычных
абдымкаў...
Я цябе
да ранку слухаў,
гнуткую
сваю лазінку.

Жырандоль
скакала ў танцы.
Гаслі свечкі.
Ніклі гукі.
І шалелі
ў ліхаманцы
нашы вусны,
нашы рукі.

Танцавалі,
танцавалі,
танцавалі
як хацелі,
звар'яцелі,
звар'яцелі,
звар'яцелі
нашы целы.

Адшугала...
Адбылося...
Залпам
выпілася чаша.
Валасоў
тваіх калоссе
шапаціць
пра тайну нашу.

Мова

Табою, знаю, пагарджалі,
табе знішчэннем пагражалі,
а ты – жыла, а ты – тварыла,
ты свету геніяў дарыла,
о, маці мова! Тваё слова –
паветра для душы жывой,
заўсёды мне, славянка-мова,
такі гаючы гоман твой.
А ты сама – душа народа,
яго краса, яго прырода;
народ, нікім не растаптаны,
праз навальніцы, ураганы
цябе, адвечную, пранёс.
Ты неахопная, як воля,
ты неацэнная – як доля,
ты неад’емная – як лёс.

Хведар Жычка

Восень

Сцеле восень пад ногі нам лісце,
дух яго кружыць голаў, як хмель.

Гэтак вось расцілала калісьці
мне каханка пасцель;

гэтак вось усміхалася сонца,
беручы малады мой імпэт...

Восень, восень...
Астылае сонца...
Падзалочаны свет...

Акварэль

Зябнуць рукі, ад стомы самлелі.
Снег вясновы халодзіць душу.
Шэра-шызыя акварэлі
на паперы пажоўклай сушу.
Туманамі акрыта прырода,
і сініца нячутна пяе.
Дзеці часу, забытага роду,
нам вяртання заўжды не стае.
Шлях зваротны сыходзіцца клінам –
вось і зябну, як той журавель,
што радзіму калісьці пакінуў,
прыляцеў на маю акварэль.

Ніна Загорская

Занялася зара. Прачынаецца дзень.
Свет такі малады і агністы.
Залатая дарога на чыстай вадзе –
Там, дзе пацеркі зорак упалі на дно,
Дзе ўтанулі ў глыбінях маністы.

Звечарэла. Світанкам чакала цябе.
Вечарую. Адна. Не ў світальнай журбе,
Не ў расстайнай журбе вечарую...
У мальбе, у палыннай высокай жальбе –
Хто прыдумаў мне песню такую?

Сяргей Законнікаў

Маленькія людзі

*"Мы – людзі маленькія,
хай думае начальства".
Абыходкавы выраз*

Маленькія людзі вялікай бяды
Не маюць даўно над галовамі даху.
Іх дом, што ўрастаў у зямлю праз гады,
Накрыты цяпер не страхою, а страхам.

Маленькія людзі вялікай бяды
Змірыліся з гэтым, не рвуцца на волю.
Навошта? Ім місы пустой баланды
І хлеба счарсцвелага лусты даволі.

Маленькія людзі вялікай бяды
Шануюць не Бога, а чарку і скварку.
Калі накуляюцца добра, тады
Ці плачуць цішком, ці кідаюцца ў сварку.

Маленькія людзі вялікай бяды
Валодаюць зброяй адзінаю – матам.
Усіх пасылаюць туды-растуды,
А іх – пад дубінкі і пад аўтаматы.

Маленькія людзі вялікай бяды
Не думаюць ні пра дзяцей, ні пра ўнукаў.
І нават з чарнобыльскай даўкай жуды
Не выбрацца ім да святла без прынукі.

Маленькія людзі вялікай бяды,
Няўжо вы заснулі навек, назаўжды?

Сапяжанкі

Знаў напады,
Знаў набегі,
Чуў асады грук і гром
Замак гетмана Сапегі,
Змрочны замак над Дняпром.

І гарматы з грознай пыхай
Углядаліся ў прастор,
Пазіраючы на Быхаў,
На Дняпро й зарэчны бор.

Ды запомніўся народу
Гэты гетман тым здавён,
Што, вярнуўшыся з паходу,
Бавіў час у садзе ён.

Без шабелькі і пісталі
Завіхаўся ратны муж
На садоўніцкім прыволлі,
Каля яблынек ды груш.

Дзе батальныя прыгоды,
Клікі ў гонар перамог?
Пазабыліся паходы,
Грозны замак друзам лёг.

Спрахлі слугі і служанкі,
І штандар Сапегіў спрах,
Толькі грушы-сапяжанкі
Сёння спеюць у садах.

Летні вецер лёгка вее,
Навявае забыццё,
Ды панадна ружавее
Сапяжанка скрозь лісцё.

Ян Збазына

Сахіры

*ніхто ўжо нас не выратуе не
... ..
жыццё мінула смерць яшчэ міне
Сігімас Гяда*

салёны	самлела
след	смягнуць
скрываўленых	чэравы
ног	хат
смокча	лусты
дзірван	агню

зляцеў	да дня
бязгучна	ў замшэлых
з поўні	студнях
на дол	іскрыць
жоўты	пена
туман	віна

галодны	як крыж
бляск	сахіры
сабачых	стрэхаў
вачэй	нясуць
надабіць	моташны
жах	лёс

ноч	па змёрлых
пры начы	вёсках
Мілавіцу	зноў
дзяўбе	басанож
роспачы	ходзіць
птач	Хрыстос

Рок-санет

Быццам джына выпусцілі з пляшкі, –
Паспрабуй запхні яго назад.
Дзіка скачуць голяя мілашкі,
Ледзь прыкрыўшы банцікамі зад.

Нібы ў конскай збруі, ўвесь у бляшках,
Канвультсійна курчыцца "саліст"...
Скуль яна – нястрыманая бражка,
Скуль ён – той гывасты хлюст ці хлыст?!

Скуль ён – утрапення дух разгульны,
Лоўчы неспакушаных ахвяр?!
Прайдзісвету ў кодле тым утульна,
Наркаману тут лафа і фарт...

Запусці такіх знянацку ў джунглі –
Бедных малпаў выкасіць інфаркт!

Высокае імя Жанчыны

Глыбока, таемна і чыста
У светлае цішы зямной,
Высокае імя Жанчыны
Ўзыходзіць штодня нада мной.

Ўзыходзіць – і цені знікаюць,
Ўзыходзіць – і промні ярчэй.
У хвілю трывог і адчаю
Ад гэтага імя лягчэй.

Пакуль не спыніўся гадзіннік
І лічыць зязюля гады,
Высокае імя Жанчыны
Заслоніць сабой ад бяды.

На сцежках крутых і суровых,
Затканых у горкі палын,
Усмешка і ціхае слова
Са мною адзін на адзін.

Зрываюцца ў бездань хвіліны
Са стром пакручастых жыцця –
Высокае імя Жанчыны
Вяртае nanoў з небыцця.

Грымотамі змучана далеч.
У высветах зыркiх агнёў
Стамлёныя хвалі гайдаюць
Абломкі сiвых перуноў.

У шчэбет і посвіст птушыны
З далёкіх і блізкіх дарог
Высокае імя Жанчыны
Прыводзіць на родны парог.

Васіль Зуёнак

*Не пакідайце ж мовы нашай
беларускай, каб не ўмёрлі.*

Ф. Багушэвіч

Не дай мне бог духоўным стаць бадзягам,
Без памяці жывой, без каранёў,
Ісці бязмэтна за ілжывым сцягам
І верыць, што вяшчуге вараннё.

Народзе мой, не дай мне абмыліцца,
Маўчаць, як ты маўчаў цераз вякі,
І рабскаю рахманасцю хваліцца,
І падстаўляць для ўдару дзве шчакі –

Гісторыю, распятую на "крэсах",
І на заходніх з поўначчу краях,
І мову, што спрадвеку лёс накрэсліў,
Каб ты Купалы словам акрыяў.

Няўжо забыта ўсё, перазабыта –
Сыноў найлепшых светлы запавет?..
Не веру, што аднойчы з тварам сытым,
З духоўнай торбаю ты выладзішся ў свет...

Ці быў калі народ-самазабойца! –
Скажыце мне, вучоныя мужы...
Дык што ж цябе, не мота, не прапойцу,
Штурхае да апошняе мяжы?

Я ведаю: народы паміраюць...
Але такі - з Хатынямі ў душы,
Якому пекла можа здацца раем, –

Такі, як свет, павінен вечна жыць.

Не дай жа ў сэрцы зруйнаваць краіну,
Што на шляхах крывавых збудаваў,
Пайсці перараджэнца каляінай,
Што мову забываў ці забіваў...

Народзе мой, прабач дакор палынны, –
Ці мне сароміць і ці мне вучыць?..
Ты знаеш лепш, ты не падсудны сыну.
Але ці лепш, як здрадна сын маўчыць?

Інтэлігенцыя

Наша інтэлігенцыя
не дармовы ёсць хлеб.
Яна – быццам бы спецыі
у народным катле.
Без яе надта прэсна мы
на радзіме б жылі
і, магчыма, што крэсамі
і па сёння б жылі,
ці расійкай ускраінай
(кожны знай свой катух!) –
каб яна не запальвала
незалежніцкі дух.

Міхась Казакоў

З берага вербы
Зайшлі па калені ў ваду,
Як франціхі,
Глядзяцца ў люстэрка рачное,
Вецер дубу старому
Пагаліў бараду –
Пахне вясною.

Прабіваецца зеляніна нясмела
На тонкіх дубках,
Як пушок у падлеткаў
Над верхняй губою,
І чародка бяроз басанож
Выбягае на шлях –
Пахне вясною.

П'еш бярозавік
З гарлача нагбом,
Жмурыш вочы ад сонца,
Хмялееш
Ад ветру і ад настою.
Вочы заплюшчыш –
І прыгадаецца дом.

Пахне вясною...

Святлана Казарына

У кожнай скрыні шэрая ёсць мыш.
Ахвяра ёсць – дык знойдзеца і кат.
У кожнага святога ёсць свой крыж.
І супрацьяддзе ёсць на кожны яд.

У моцных целам ёсць слабое месца,
і волат думкі мае хісткасць меркаванняў.
Алегаў скон быў – у кані, у пятцы – Ахілесаў.
Для Смерці ж смерць хаваецца ў каханні.

Скульптар

У гліне па локці, па сэрца,
Ён лепіць маю галаву.
Свайго яму хочацца
Сэнсу,
Ды іншым я сэнсам жыву.
Ён злосна ірве маё вуха
І лоб даланею сячэ.
Шукае ён позірк і вугал
І штосьці такое яшчэ.
Ён сумны,
Ён страшны,
Ён строгі.
Ён лепіць мяне даўно.
Ён кіне мой чэрап пад ногі,
І глінай я стануся зноў.
Ён мучыцца.
Вочы і рукі
Шукаюць той вечны сакрэт.
А ў чым жа тады, як не ў муках,
З'яўляюцца людзі на свет?
Ён плешча па твары
Яшчэ раз.
Ах, як ты трываеш, шчака?!
...Лепіць мастак мой чэрап,
І лепіць Час мастака.

Уладзімір Караткевіч

Васілю Быкаву

Час стагоддзі, як касой сцінае,
Веры, царствы, догмы йдуць да ценяў...
Усё мінае – Гонар не мінае,
Бо народжаны адным сумленнем.

Калі сонца выб'ецца з туману,
Толькі іх і ўспомніць хор народаў,
Воінаў сваіх, святых і зраненых,
Рыцараў сумлення і свабоды.

Галіна Каржанеўская

Маналог падлёднай рыбіны

Як душыць лядовая тоўшча, як цісне...
Зіма па-над намі – найгоршая з зім.
У нашай азёрнай прасторнай айчыне,
Бадай, кіслароду не стала зусім.

Як сёстрам маім і братам дачакацца
Вясновай праталіны, як ім дажыць
Да хваль жыватворных, што мрояцца, сняцца
У гэтай падлёднай смяротнай імжы?

Усё, чым жылі і што зараз далёка,
На што спадзяваліся ўсёй грамадой,
Гатовы аддаць мы за сіняе вока,
За яснае вока палонкі адной!

Калі ж яно выблісне, гляне нарэшце
На нашы пакуты – мы рынемся ўсе
У вёдры, у кошыкі, сумкі і сеці,
І нас на вячэру дзіця панясе.

Майстэрня

Гарышча.
Трубы ацяплення
і рэшаты вентыляцыі.
Скрып ліфта –
бы з падзямелля
водгулле цывілізацыі.
Павуцінка восені –
сейсмографам землятруса.
Жалеззе,
Цьмяныя ўзоры посцілкі
дахрыстовага беларуса.
Пад адрэўленым рупна
слізкім карнізам
рушнік – да падлогі,
аблупленай
да звышмадэрнізму.
Ссохлыя цюбікі плюшчацца.
З калісьці белае
паперы –
бляклыя вочы натуршчыцы,
натурліва збеглае
у зіхоткасць інтэргатэля,
у тлум рэстаранны –
з канапы, падпёртай гантэляй,
з мыйні без ванны.
Не здраджваюць:
пудзіла коршака
ды ломкая зёлка,
вобла са зрэнкай-гарошынкай
ды каляндар з кіназоркай.

І сярод гэтага ачаплення
выказнік нацыі,
грэючыся ля труб ацяплення,
стынучы ад вентыляцыі,
малюе набытым за пенсію
пэндзлем жвавым
палатно вышыні еўрапейскае
на гарышчы дзяржавы.

Мікола Касцюкевіч

Адно ёсць магчымае
выйсце
надвор'ю пачуццяў
маіх –
у доўгай малітве
пазбыцца
адвечных спакусаў
людскіх.
Бывае, спрабую
старанна
хоць крыху трывалым
пабыць,
як зноў наплываюць
падманы
і рвецца апошняя ніць.
Чакаю – вось-вось
і застыне,
нібыта зімовая
бель,
на хвалях жыццёвае
пльні
мой лёгкі, сляпы
карабель.

Юрый Кісялеўскі

Было спачатку слова?
Ды не, зусім не так.
Быў позірк выпадковы,
і быў міжвольны знак.

Прызнання прадчуванне,
няўлоўны бляск вачэй,
няроўнае дыханне,
гулівы смех званчэй.

Было яшчэ здзіўленне,
няўрымслівы спалох,
тамленне, захапленне
і цішыня, дальбог...

Маўклівая размова,
бязгучны вуснаў рух...
Пашто нямое слова,
калі гаворыць дух?

Прыйдзе іх дзень

Ім пазычылі чужое аблічча.
Ім замкнулі памяць на замок.
Ім маўкліваць ужо стала зазвычай.
Ім даўно ўжо мову заняло.

Не ўзгадаць ім скуль яны родам.
Не адужаць летаргічнага сну.
Ім атруцілі азёры, рэкі і розум,
ім далі імя "тутэйшыя".

Як унікнуць ім хлусні і знямогі,
як унікнуць ім аблічча чужых,
і куды пасля імжы вядзе іх дарога,
па якой ім трэба несці свой белы крыж?

Але прыйдзе іх дзень і тутэйшаю мовай
зноў загаворыць род глухіх і нямых.
Прыйдзе іх дзень , і край выкляты богам
стане сваім для чужых.

Балотны князь

Узняўшы буйнай галавы
Бурштын і золата жывое,
Касач – князёвіч лугавы –
Глядзеў у далеч над травой.

І варта верная яго –
Аеру ўзброенае войска –
Ля князя яснага свайго
Сцяною высілася войстрай.

Навокал даннікаў Двара –
Плылі стракатых кветак гоні.
Не ўратавалі ўладара
Ў пяшчотнай сонечнай кароне...

– Глядзі, касач. Ды вунь жа ён!..
Дзявочы смех, хлюпценне гразі
І боль... Чакаў яго палон
І смерць у крышталёвай вазе.

Віктар Кунцэвіч

Я піў і піў яе каханне,
Ішоў туды, куды вяла.
Ці думаў я, што час настане
І я скажу: яна была.
Была... Былі каханай рукі.
Агонь на вуснах,
Шчасця смех.
Душы расхрыстаныя гукі.
Хвілін таропкі, шпаркі бег.
Я піў і піў яе дыханне.
А зараз – хоць ты плач:
Ушчэнт разбілася каханне,
Як той гарлач.

Мікола Купрэў

Роднае поле падступіць да горла,
родным вась-вась захлынешся паветрам,
вещем бярозы завяжуць дарогу
на апошнім тваім кіламетры –
тады стань на калені
на доле зялёным
і ў радзімы прасі, як у Бога:
"Не трэба мне больш нічога –
дзякуй за поле.
І ў далях далёкіх,
куды адвязуць мяне ціха,
мне цяжка не будзе –
будзе вечна і лёгка
тваё зерне ў зямлі свяціцца..."

Аўкцыён

Нашто гэты свет?
Пазнанне – раз!
Пазнанне – два!
Пазнанне – тры!

І ў свеце ёсць Ты.
Каханне – раз!
Каханне – два!
Каханне – тры!

І Муза-сястра.
Паэзія – раз!
Паэзія – два!
Паэзія – тры!

Цудоўна як жыць.
Жыццё – раз!
Жыццё – два!
Хто болей?..

Бярыце, кашчавая дама.
Прададзена.

Міхась Курьла

"Энергія – пераходзіць у энергію" –
сцвярджае фізіка.

"Нішто не знікае бяследна" –
дадаюць філосафы.

...Чаму, аднак, калі памірае каханне,
адна пустата застаецца навокал?

Чага

Адно праблукаўшы, дзе верас і мох,
Сябе дакараю,
Што папараць-кветку знайсці я не змог
Для роднага краю.

Дык што ж нарабіў я: той край, што любіў,
Пакінуў я ў горы!
Калісьці ён слаўны асілкамі быў,
А сёння ён хворы.

Хто поўныя рэчкі яго пасушыў,
Дубы яго высек?
Каго прагнавіў ён і чым заслужыў
Чарнобыльскі прысак?

Глумілі, глушылі бязбожжам яго,
Гарэлкай дабілі –
Спаілі, а ў суд падасі на каго,
Што дзеці – дэбілы?

Вярнуся ж у лес я, і колькі б найпрост
Брысці ні прыйшлося,
Знайду я той чорны, як вугаль, нарост
На белай бярозе.

Знайду і збалелай зямлі прынясу
Ўсяільную чагу.
Жанчынам пакутным вярну іх красу,
Мужчынам – адвагу.

Каб там, дзе іх Нёман, і мне дарагі,
Дзе іх Падняпроўе,
Ад чорнае буры свой край бераглі
І ад белакроўя.

Падзякуе бедны, атручаны люд
Замежнай кішэні.
Але не ўратуюць яго ад пакут
Чужыя жэньшэні.

Мы самі на роднай зямлі дактары.
І хай, як заўсёды,
Памогуць нам тры міласэрных сястры
Адолець нягоды.

Каб згубы не стала для траў і грыбоў,
Для птушкі і звера...

...О так! Тры сястры міласэрных – Любоў,
Надзея і Вера.

Іван Лагвіновіч

Я аднойчы на востраў
бязлюдны, бязлесны прыплыў
і, гатучы ежу,
да трэсачкі совен спаліў.
Гэтым самым адрэзаў
сабе адступлення шляхі.
Па-спартанску я жыў,
асэнсоўваў, замольваў грахі.
Ды праз некалькі месяцаў доўгіх
(а можа, гадоў?)
сталі часта мне сніцца
абліччы сяцёр і братоў,
незласлівых суседзяў,
прыязных сяброў, сваякоў,
іх кватэры і хаты,
магілы памерлых бацькоў.
І адно па жанчыне
ні ў яве, ні ў сне не ўздыхаў –
па-сапраўднаму, моцна
ніколі яшчэ не кахаў.

Стары млын

На далёкай мяжы
Паміж мною і гостраю зоркай
Узыходзіць, палае пад ветрам
Гаючы палын.
На далёкай мяжы
Паміж мной і ўтравелым пагоркам
На змялелай рацэ
Ёсць вялізны разбураны млын.

Што малолася ў ім,
Мне ніколі ніхто не раскажа.
Камяніскі маўчаць,
І аціхла святая вада.
З павуцін забьшца
На аснову сукаецца пражы,
Каб заткаць, прыхаваць
Тое месца, дзе спее бяда.

Над зубамі муроў
Узнімаецца цмяная поўня.
Цішыня высявае у сэрцы
Самоту і страх.
І часамі здаецца,
Што гэта не млын, а катойня.
Мары, мужнасць і кроў
Камянеюць у гэтых мурах.

Дзе раўлі вадаспады,
Дзе вірамі глыталіся хвалі,
Там сягоння вада на прыволлі,

Як мёртвая спіць.
Зарастае травой,
Зацвітае,
Лілеі люяе,
Забывае чысцець
І, нарэшце, забудзе забыць.

На змялелай рацэ
Ёсць вялізны разбураны млын.
На далёкай мяжы
Паміж мной і ўтравелым пагоркам
Узыходзіць, палае пад ветрам
Гаючы палын.
На далёкай мяжы
Палыном разгараецца зорка.

Алег Лойка

Наконт серабра і золата

Б'е пад рабро
Прыказка молатам:
Слова – серабро,
Маўчанне – золата!

А ці не наадварот
У любую пару:
Замкнёны рот –
Памінкі серабру!..

Ваюй за дабро,
І станеш волатам:
Маўчанне – серабро,
Слова – золата!..

Павел Луд

Позняе каханне

Не марыў я, што прыйдзе зноў каханне.
Ты ў лістапад мой сцежку перайшла.
Навошта лёс прывёў нас да спаткання?
Навошта вішня ў восень зацвіла?

На скронях снег даўно ужо не тае
І на плячах – цяжар мінулых год.
А сэрца, як калісьці, зноў кахае.
Іду праз рэчку, не шукаю брод.

Цябе, цябе яшчэ цалуе лета
І не з табой прайшоў я праз жыццё,
І усё ж я Богу дзякую за гэта,
Што мне вярнуў святое пачуццё.

У хаце пчаляра

Сухенькія бабулькі ля труны.
У змроку шэпчацца дзятва на печы:
– Такі быў дзед...
– Няма яму цаны...
– А спелы сад!
– А з мёдам агурочак!..
Прыйшла бяда –
Яна вастрэй ляза.
Схіляецца
Ў зямным паклоне вёска.
А свечка дагарае,
і сляза
Плыве па шчоках,
Коціцца па воску.
Ліпнёвы бог,
Пчаляр спачыў зімой.
Пагодны твар.
Стамлёнасці – ні следу.
Сняжынкі ў вокнах,
Як пчаліны рой,
Што просіцца
у рукі дзеду.

Андрэй Мазалеўскі

Крынічка

Крынічка цячэ з-пад нямых камянёў,
спявае і звонка смяецца.
То лесам панурым паміж каранёў,
то полем, дзе сябрам ёй вецер.

Заверне ў адзін, у другі бок – і зноў
разлівіста скоціцца з горкі.
Адно і чуваць яе радасны звон,
адно і блішчыць, быццам зорка!

Крынічка – жывая, як час без нуды,
які маладосцю завецца!
Гляджу на свае маладыя гады:
Крынічка звініць і віецца.

Уладзімір Мазго

*...нашто ж на зямлі
Сваркі і звадкі, боль і горыч,
Калі мы ўсе разам ляцім
Да зор?*

М. Багдановіч

Жанчыне дадзена –	Спасціг
Радзіць,	З трывогаю цяпер:
Жанчыне дадзена –	У чалавеку
Расціць.	Дрэмле звер
Каханай быць,	І пры жывых бацьках –
Адзінай быць.	Штогод
Крый Бог,	Расце
Дзяцей асіраціць.	Атрад сірот.
Я рос з дзяцінства	Няўжо
Сіратой,	Забыліся зусім,
Туманы піў,	Як вочы нам
Як сырадой,	Адкрыў Максім:
І пад вандроўны стук	Навошта сваркі,
Калёс	Звадкі,
Глытаў	Боль?..
Ільдзінкі слёз.	У гэтым соль...

Пятрусь Макаль

Ля пад'езда

Ля пад'езда
засядае чынна
трыбунал пенсійна-палявы:
аглядзяць –
мужчына ці жанчына –
суддзі-бабкі
з ног да галавы.
Кожнага,
хто толькі пройдзе міма,
ласкаю сваёй не абмінуць:
пільнымі кантрольнымі вачыма,
быццам у таможны,
распрануць...
Не схаваш,
як калісьці ў вёсцы,
што не знае ані сцен, ні меж,
ты не толькі тое, што ў авосьцы,
а і тое, што ў душы нясеш.
І, вядома,
цяжка быць вясёлым,
хоць і маеш сонечны настрой,
калі зараз ты праходзіш голым
праз уедных воч бясконцы строй...
Секане раптоўна вецер зябкі,
ці чакай, ці не чакай яго.
Ах, і бабкі, –
квакаюць, як жабкі...
На каго?
Ды на абы-каго!
– Ганарліўка!

Бач, плыве, як лодка!
– У сукенцы моднай, а разводка...
– Зноў адзін – пакінулі сябры.
– Мнагажэнец...
Халасцяк стары...
– Глянцыце,
гнецца пад шкляною тарай!
– З падазронай сумкай і з гітарай...
– Пацягнуў дамоў магнітафон –
будзе выць ізноў на ўвесь раён...
Бабкі,
па-дзяржаўнаму сядзіце –
вам сваю пашану аддаю!
Толькі так няўмольна не судзіце
хібы ўнукаў –
маладосць сваю.

Васіль Макарэвіч

Рупнасць

Патрэбай скаваны лямеш,
Разважлівы і трывалы,
Колькі вякоў ля меж
Сунешся ты памалу?

Хіба адну вясну,
Як поле туман атульваў,
Крутым плечуком баразну
Куляў набок, перакульваў!

Зляталі з тронаў цары,
Дынастыі цэлыя ляснулі,
А ты і да гэтай пары
Не страціў годнасці ўласнае.

У век наш, у нашыя дні
Пры светлай добрай нагодзе
У золкай зямной глыбіні
Выплыў з былых стагоддзяў.

Штодзень, штоміг – навізна!
А за табой усё ж тая
Сцелецца ўслед баразна,
Глыбокая ды крутая.

Ідзе пад гару і з гары,
Узгоркам пясчаным, то нізам,
На ёй, нібы на шнуры,
Гады і вякі нанізаны.

Перачакаўшы зіму,
Сцямнелы, як пер'е ворана,
Не толькі адну ты зямлю,
Гады і вякі пераворваў.

Загонам, без краю і меж,
Яшчэ не з'араны, не ступлены,
Смела свой след павядзеш
Глыбока і ў век наступны.

І рупнасць, прыўзняўшы брыво,
Як вабная маладзіца,
Вякамі ў тваё крыло,
Нібыта ў люстэрка, глядзіцца.

Янусь Малец

Перасцярога

У вянок светлай памяці

У. Караткевічу

Сустрэўся вам
Хоць раз змярцвелы
вечер?
Вы верыце,
Што дрэвы маюць
нервы?
А бачылі,
Як кроў сцякае з вецця
У смецце
І бляшанкі з-пад
кансерваў?

Спыніцеся
Ля могілак самотна,
Паслухайце:
Крыжы вядуць размову.
А бачыце,
Вунь там пльывуць з
балота
Дрыгганты
Над туманнасцю

вясновай?

Не чуеце,
Як польімя шугае?
Не бачыце,
Як дзесь па-за сусветам
Загадкава
Планета дагарае,
Такая ж,
Як Зямля мая, планета?

Не смейцеся,
Не хмыльцеся ўсяведна!
Не рвіцеся
Бяздумна ў
невядомасць.
Я ведаю:
У душах нашых бедна
Пакуль што
На сапраўдную
свядомасць.

Яўгенія Мальчэўская

Зімовы матыў

Завеі
Шумелі
І ўсё ж лагаднела ля вокан.
Нясмела
Глядзела
Зімовае ранне праз шкло.
Як стылі
Ад стыні
І вязлі у снезе глыбока
Хаціны
Мясціны,
Якую за ноч замяло.
І цяжка,
І вязка,
І вельмі кірунак няпросты,
Здаецца,
Смяецца
Пякучы мароз з-за сасны.
Няходкай
Паходкай
Палотнаў адбеленых вёрсты
Я мераю
З вераю
Ў звонкае сонца вясны.

Не спяваюць вячоркі

Песня родная наша, Я знайшоў цябе ў кнізе. І прашу-заклінаю: На вячоркі вярніся!	Упрыгожвала беднасць Ручнікамі ды ласкай. Ад маўчання сасмаглая, Не тулілася збоку, А хусцінкай узмахвала І пускалася ў скокі.
Ты прыходзіла з прасніцай. Вераценца люляла – І ўсміхалася, ясная, І тужыла, бывала.	Дык чаму ж ты, жывая, Заняпала пакрыху, Як нямая, хаваешся У фальклорную кнігу.
Ты сядзела за кроснамі, З успамінамі спетая, Вечарамі марознымі Адлучалася ў лета.	Ціха падаюць-плачуць Над радзімаю зоркі – Не працуюць, не скачуць,
Ты палотны адбельвала, Каб глядзеліся казкай,	Не спяваюць вячоркі.

Зубры

Казка-праўда ці зроку падман –
Раптам прутка затажжае сэрца:
Краем лесу, дзе мяккі туман,
Ціха статак нязвычайны пасецца.

У свігальнай смуге залатой
Даўніх волатаў постаці ўзніклі.
Затаіўшы дыханне, пастой –
Не спалохай, не руш і не крыкні.

А то казка няўзнак прападзе,
І туман яе ў шэрань схавася.
Гэта прывід апошніх надзей
Занядбанай Айчынай блукае.

Змітрок Марозаў

З дзяцінства

Апускаўся вечар на пракосы,
Я на пахкім возе засынаў,
Стомлена парыпвалі калёсы,
Бацька побач песню напяваў.
Нада мною месік то схіляўся,
То ўзнімаўся ў неба спакваля,
Мне ён тварам маміным здаваўся,
Люлькаю гайдалася зямля.

Уладзімір Марук

Нагорнуцца слёзы. То выйшла душа з берагоў.
Надоечы хмара над ёю раўла-бушавала.
Сышліся над ёю і здрада мая, і любоў –
Што знала яна і чаго анізгадкі не знала.

Адвеку было ёй – цярплівасцю зло асуджаць,
Давеку ёй стала слязамі цярпенне-маўчанне...
Не здрада з любоўю, а лёс прымушае крычаць,
Крычаць, покуль слёз – і мяне – ўжо не стане.

Валерый Маслюк

Што адбываецца?
Што адбываецца?
Не засынаецца.
Не прачынаецца.
Постаці дрэў
Ветрам скамечаны.
Кожная дробязь
Ачалавечана.
Ліст на падлозе
Ніцма –
Анёлак забіты
Быццам.
Ціха смяецца
Лямпа начная...
Цябе не хапае.
Помніш:
Некалі ўсё –
Ад гузіка да сусвету
Поўнілася табой,
Пахам тваіх валасоў,
Гукам слоў,
Ціхім смехам,
Тваім і маім існаваннем...
Няўжо не каханне?
Няўжо, як заўсёды,
Заўтра настане?
Лета закаласіцца?
І нехта
Твае суніцы
Вуснамі будзе зрываць,
Як і ты ў той ліпень?
Няўжо не помніш:

Кроплі, нібы гарошыны,
Білі па твары пякуча...
Госпадзі,
Як балюча.
Добры дзень!
І зноў пакута:
Як назваць цябе
Цяпер?
Словы супраць.
Нараджаючыся,
Халоднымі цаглінамі кладуцца на паперу,
Вырастаюць у будынак праўды
Без цяпла,
Дзе ў кожным вугле
Прамавугольная дрэмле ўсмешка.
Людзі, звяры і птушкі,
Радзіма мая –
Усё, з чаго складаецца сутнасць!
Скажыце,
Чаму памірае каханне?

Само

Ці надзеі непраўдзівыя,
Ці дарожанькі не тыя,
Ці сама я нерадзівая, –
Адварнуліся святыя!

Ці не так, як трэба, клікала,
Ці не там я іх шукала?
Ветру скрыпачка пілікае,
Каб галоўку не ламала.

Крач не крач самотнай вуціцай
Ці гадай на каве ў місе,
А ўсё суджанае збудзецца –
І само,
хоць задавіся!

Андрэй Мельнікаў

Зварот да беларуса

Ад грознага замка – адна толькі вежа,
Бяз даху касцёл, бяз крыжаў царква.
Ты – іх гаспадар, гаспадар неабмежаны,
З дзяцінства прывычны знявагу трываць.

На гэтай зямлі, што крывёю адмечана,
Дзе кожны з каменняў – аб чымсьці ўспамін,
Не Польшча, не Русь, не Жмудзь, не Нямецчына:
Тут Наша Краіна, і ты яе сын.

Дык што ж прымірыўся ты з уладай чужынскаю,
Бязмоўны, бяздзейсны, стаіш у журбе?!
Нашчадак ліцвінаў, спіну сваю выпрастай,
Зброя продкаў чакае цябе!

Кожнаму – праўда, кожнаму – воля,
Досыць трымацца за рабскі Хаўрус!
У кожным сэрцы хай успыхне полымя,
У кожнай душы хай жыве Беларусь!
Жыве Беларусь!

Алена Мігаль

Я схілюся ізноў над табой,
буду думаць аб сумным чымсьці.
Валасы пад маёй рукой –
нібы восені жоўтай лісце.

Адчыню асцярожна дзверы
ў сваё сэрца – заходзь у госці!
А табе так не хочацца верыць,
што ў ім быў ужо іншы хтосьці...

Яўген Міклашэўскі

На матыў Генадзя Бураўкіна

Не жанаты – не чалавек.

Платон

Як мужчына – адзінокі,
Ён – дурны абавязкова.
Нібы дрэва, аднабокi,
Што расце ў глушы яловай.

Ён – бяспраўны, ён – бязмоўны,
Недарэка і няўмека,
Неглыбокi і няпоўны –
Палавіна чалавека...

Колькі Ясяў і Мальвінак
Разам злучана нібыта.
Колькі гэтых палавінак
Белай ніткай ледзьве сшыта.

Колькі цел і душ халодных
Шэры прыцемак збліжае,
Колькі жыццяў чужародных
Нітка белая сшывае!

Ды свой лёс, пагаласіўшы,
Ты пры жонцы разумееш:
Моцна цуглі закусіўшы,
Быць адданым ёй умееш.

СВЯТЫЯ

І ўбачыў я жанчыну на зямлі,
Што ззяла прыгажосцю непадробнай,
А поруч з ёй – на катаў не падобных
Святых людзей, што катамі былі.

Галосычы ад гора і віны,
Бы нехта правіў іхнімі рукамі,
Яны паласавалі бізунамі
Няшчасную...Я мовіў: "Хто – яны?"

Пачуў: "Ты бачыш палахліўцаў тых,
Што ведалі Радзімы лёс гаротны,
Пакутвалі і спачувалі ўпотай –
Ды ў норах трэсліся, стаіўшы дых.

Тут, змушаны Радзіму катаваць,
Ураз празрэў калісьці невідушчы,
Што ганьба абрастаць у норах тлушчам,
Калі патрэбна бачыць, чуць, крычаць!"

Міхась Мірановіч

Абы-што

Нас абы-хто
Абы-куды вядзе,
І абы-што
Мы робім абы-як.
І вось таму мы зараз –
Абы-дзе,
І нам адтуль
Не выбрацца ніяк.

Чатырыста сорак тры

Згараюць у промняў кастры	У згубным яе віры – Чатырыста сорак тры.
Чырвоныя цельцы і гены.	У аеру сцябле,
Чатырыста сорак тры	Што горка з вады
У вёсачцы мілірэнтгены.	прарасло, І ў ранішнім зябкім
У той калысцы, якая	святле,
У хаце пустой засталася,	Якое душу заліло,
Бяссонне маё гушкае	На родным бацькоўскім
У новым Ядзерным часе	двары –
Да самай світальнай зары –	Чатырыста сорак тры.
Чатырыста сорак тры.	Як жа мне абысці Згубнае іх прычасце,
У крыніцы, з якой	Знаючы: у жыцці
Зоркі дрыготка п'юць	Нават сляза і шчасце
І на сусвет ліюць	Шэпчуць адно: – Згары,
Вечнасці мерны спакой,	Чатырыста сорак тры!

Генадзь Мяцеліца

Мяне ў дзяцінстве звалі "байструком" –
Адзіны сын у адзінокай маці.
На вёсцы плётка з доўгім языком,
Бы той бізун гуляла ў нашай хаце.

Былі у іншых сёстры і браты.
І зайздрасць я ў душы хаваў зацята,
І крыўдзіўся, што выпаў лёс круты,
Ў якім не будзе месца слову ТАТА.

Я крыўду гэту вынес на плячах.
Відаць, таму была ў мяне прычына:
Жыла надзея ў матчыных вачах,
Што і ў яе сям'і расце мужчына.

Араў, касіў, па гаспадарцы дбаў,
Я адчуваў матуліну паруку.
І так пакрыху змалку спасцігаў
Нялёгкую мужчынскую навуку.

І болей крыўда ў сэрцы не жыве,
На гэту крыўду ёсць ужо адплата:
Маленькі сын мяне цяпер заве
Такім жаданым, добрым словам ТАТА.

Пакуль жывы

Усе мы з хат.
Усе мы з цішыні.
Усе мы з цёплых
матчыных далоняў.
Балюча стане –
руку працягні,
да воч прыцісні
каласок зялёны.
Адчуеш зноўку
цішыню палёў.
Убачыш свет
дзівосны і чароўны.
Ты ачуняеш
ад нягоды зноў
і зразумееш –
ты з прыродай роўны.
Пакуль жывы –
змагайся і твары.
Спявай у шчасці
і тужы у горы.
Спяваць не можаш –
дык загавары,
каб кожны чуў,
што сэрцам ты гаворыш.

Аркадзь Нафрановіч

Ратуйце прыгажосць!

Прыгажосць уратуе свет.
Ф. Дастаеўскі

Адзін растопча кветку лугавую,
Другі яшчэ й жаночую душу.
Праз жорсткасць гэту мучуся, гарую,
Бо нечы боль, нібыта свой, нашу.

Нас прайдзісветы крыўдзяць, – і не дзіўна:
Адпор належны не даецца ім.
Не можа быць адказнасць калектыўнай
За зло, якое ўчынена адным.

Ды помніць век нам ісціну святую,
Бо паратунак толькі ў тым і ёсць,
Што прыгажосць тады нас уратуе,
Калі мы уратуем прыгажосць!

Чалавек

1

Усім цікава глядзець,
як нараджаецца маленькі чалавечак,
усім цікава глядзець,
як ён, стаўшы старым і нямоглым, канае,
але нікога не цікавіць яго жыццё,
нікога не цікавяць яго пакуты,
бо ўсё гэта – Грамадства,
а ён – чалавек.
... Яго цікавіць усход сонца,
яго цікавіць заход сонца,
але ён не любіць,
калі яно свеціць высока ў небе,
асляпляючы яму бессаромныя вочы...
Бо ён – Чалавек.

2

Дасягнуўшы Бога,
чалавек губляе Яго,
бо сам становіцца богам,
а Бог падымаецца вышэй
і ператвараецца ў больш
магутную
і больш светлую
істоту.

3

Чалавек,
ты не кавалак мяса,
які смажыцца на агні,
круціцца,
як можа,
і стараецца на смак
спадабацца грамадству,
якое так і чакае,
каб хутчэй цябе праглынуць.
У цябе ёсць душа!
У цябе ёсць розум!
Толькі сумлення табе не хапае...

Уладзімір Някляеў

3 паэмы “Проща”

Пазбыўшы нябыт, ты з'явіўся на свет,
Каб свету здзівіцца.
Калі ты званар ці калі ты паэт,
Жыві на званіцы.

Няхай на зямлі хоць патап, хоць пажар,
Хоць ліха ды войны,
Калі ты паэт ці калі ты званар,
Ты лішні, ты вольны.

Няма ў цябе тут ні сяброў, ні радні,
Няма і не трэба.
Усё тваё там, дзе сляпыя агні
Халоднага неба...

Валеры Пазнякевіч

Вяртанне ў стары горад

Мне хочацца вярнуцца ў стары горад
і пахадзіць да стомы брукаванкай,
дзе зранку конь вітаў людзей падковай,
дзе ззяла сноў ліхтарня-калыханка.

Мне хочацца вярнуцца ў стары горад,
дзе не гулі машыны і трамваі,
дзе быў найлепшым паштальёнам голуб,
дзе цэрквы і касцёлы будавалі.

Мне хочацца вярнуцца ў стары горад,
зайсці ў карчму, гуляць і весяліцца,
забыцца на ўсе клопаты і гора,
вады святой крынічнае напіцца.

Мне хочацца вярнуцца ў стары горад,
дзе сноў маіх не згінула надзея,
куды вярнуцца нам яшчэ не сорам,
дзе крыж святы над промнямі ірдзее.

Сосны ў Курапатах

Жалобай
Сосны маладыя
Спавіты ў лесе
Назаўжды.
Ад скрухі
Слёзы смаляныя
Цякуць
На травы і кусты.
Іх карані,
Ў людскія косці
Уросшы,
Расказалі ім
Такое
Жудаснае штосьці,
У што не верыцца
Жывым.
І я ля соснаў
Чэзну з болю...
Ды трэба сілы –
Перажыць,
Каб аніхто ўжо,
Аніколі
Не мог
Такое
Паўтарыць.

Сяргей Панізьнік

Мы

"Я ў дзень смерці ягонай не плакаў!"
"А я Сталіна ганіў тамы" ...
Не Іосіф быў аўтар ГУЛАГаў, –
Безназоўна-пакорныя Мы.

Крыжавалі рэспубліку краты,
І глуміліся служкі турмы.
Хто яны – і ахвяры і каты?
Безназоўна-пачварныя Мы.

Косці вояў яшчэ не прыбраны:
чуе Волхаў узрыжжа сурмы.
А хто множыў афганскія раны?
Безназоўна-магутныя Мы.

Затаіўся Іосіф з братамі.
Раб у кожнай крывінцы не здох.
Ты і я – гэта Мы. А над намі
Розум лучнасці – нацыі Бог.

Пімен Панчанка

Гады наваліліся, нервы патрэпаны,
І нейчая злосць б'е балюча пад рэбры.
І будзеш ты думаць: каму ты патрэбны?
І будзеш ты думаць: ці ўсе нам патрэбны?

Нідзе ні агню, ні зарніцы не бачу.
Відаць, цішыню я не перакрычу.
І што вам з таго, што я часам заплачу,
І што вам з таго, што я зарагачу.

А моладзь да нас, франтавых, не падобна.
А як ім духоўнасць уліць у душу?
А можа я сам – дыназаўр дапатоппы –
Не вартыя моладзі вершы пішу?

Ім пляваць на нашы званні і нікчэмныя вянкi:
Па свайму ў іх распісанню
Адыходзяць цягнікі.

Яны не спазналі крывавасці лютай.
Што ўхопіш – тваё, што адрэжаш – з'ясі.
Іх Бог – тэлевізар, касеты, камп'ютэр...
А можа, яны не такія зусім?

Хоць век спажывецкі,
Ды справа не ў часе:
Глынуць і яны чад інакшых баёў.
Каб мне загадалі:
Жыві, далучайся! –
Жыццё зноў пражыў бы я толькі сваё.

Уладзімір Папковіч

Мяне расстраляла фашысцкая "рама",
Агнём кулямётным скасіла.
Пачула ўся вёска, як жудасна мама
У распачы загаласіла.

Я ў схованку бег, у загон канапляны
З яго гаркаватым пахам.
На ўзмежку каляным
Упаў расстраляны,
Пакуль што не кулай – страхам.

Маміны рукі жыццё мне вярнулі.
"Шчаслівы..." – суседкі рашылі.
Цела мне кулі
Не закрунулі –
Душу навывлет прашылі.

Ганна Пасканная

Схавай мяне, мама!

Як мы любілі ў хованкі гуляць!
Азарт і смех зліваліся ў адзінстве.
Матулі вочы, здольныя схаваць,
не раз дапамагалі мне ў дзяцінстве.
– Схавай мяне, мама!

Я маму зноў прымушана прасіць:
– Ад здрады і памылак, ад маркоты,
ад болю і жыццёвых навальніц,
ад жорсткасці, ад зла і ад гаркоты
схавай мяне, мама!

Палюбоўнік

Зялёнымі алеямі
і цёмнымі прысадамі
скрозь ноч лячу з лілеямі
ўздоуж арак з каланадамі.

І пахне ўсё язьмінамі,
і жасціць навабраннымі
лілеямі нявіннымі
і соннымі фантанамі.

І неба цёплым подыхам
дыхне у ноч халодную,
дзе я пад лунным порцікам
твайго балкона зорнага,

дзе вее снамі-клёнамі
ўздоуж арак з каланадамі,
алеямі зялёнымі
і цёмнымі прысадамі.

Людміла Паўлікава

Прыгча пра кветку

Я кактус калючы вясной пасадзіла
ў зялёны гаршчэчак.
Я пальцы калола,
яго даглядала,
яго ашчаджала,
каб кветкай,
як казкай,
дзівоснаю казкай,
ён выбухнуў ноччу,
адзінаю ноччу,
якой зацвітае калючы мой кактус.
Адзінаю ноччу,
бо раніцай кветка
пажухне, завяне,
нібыта баіцца
душой сваёй кактус
адкрыцца чужому,
цікаўнаму воку.
Я ночы не спала,
пільнуючы кветку, –
навошта тады
укладзе сваю сілу
мой кактус маленькі
ў магутную кветку?
Навошта душа яго –
ночы халоднай?
І што прыгажосць яго –
цёмнае ночы?
Ды ноччу адною
была я ў дарозе.

Спяшала дадому
зірнуць на свой кактус.
І кветкай апалай,
што долу ляжала,
паніклаю,
мёртваю,
бледнаю кветкай
сустрэў мяне ўранні
засмучаны кактус...

...Як часта любімыя,
дзіўныя нашы,
адзіныя нашы
без нас адцвітаюць...

Пясок

Пяе пясок, гучыць, як струны,
што ёсць і будзе на зямлі,
што пад капытамі у гунаў
пяе пясок, гучыць, як струны.

Планеты ў небе сьцілі,
але, няпомлівы і юны,
пяе пясок, гучыць, як струны,
што ёсць і будзе на зямлі.

На рыцарскім турніры

Ён паранены йшоў да каханкі сваёй,
каб да ног яе меч свой пакласці.
Не дайшоў, не паклаў і, заліты крывёй,
знерухомеў, напоўнены шчасцем.

Ён зваліўся забіты на збіты дзірван
пад уздых ашалелае знаці,
і няскорная святасць атрыманых ран
змыла з цела чужыя закліцці.

Побач з воем ляжаў густа ссечаны шчыт,
што пад цяжарам сталі не трэснуў,
толькі граззю пакрыўся з-пад гулкіх капыт
срэбны надпіс на ім: "Уваскрэсну!"

Алесь Пісьмянкоў

Зялёныя травы пажухлымі сталі,
І цёмнаю светлая стала вада,
І дзікія гусі расстайна крычалі,
Нібыта іх гнала якая бяда.
Іх крык усю ноч над зямлёю насіла,
І сын мой маленькі не змружыў павек,
Ён раптам ціхенька спытаўся пра крылы:
– Тата, дзе крылы падзеў чалавек?
Я доўга маўчаў вінавата,
Пакуль не прыдумаў банальны адказ...
А гусі расстайна крычалі над хатай,
Кружылі і клікалі нас.

Спроба першай малітвы

Мой выток і мой апошні вырай,
прыпяцкія неруш-берагі,
дайце сілы быць да донца шчырым
у краіне восеньскай тугі;
дайце крылы, каб світанкам стылым
надзівіцца барвамі зямлі.

Вераю жыццё не абдзяліла –
вернасцю сяброўскай надзялі;
самым чыстым і галоўным словам
адгукніся ў стомленай душы,
у бядзе нязнанай, страшнай, новай
мне перамагчы дапамажы, –
каб глядзець сумленнымі вачыма
ў дзень наступны.

У імя Айца...

Дай, Айчына, мне адну магчымасць –
быць з табою побач.

Да канца.

Паўлюк Прануза

Паддаецца не ўсё рэстаўрацыі...

– Аднавіце ранейшую памяць, –
Рэстаўратара я папрасіў.
Ён з усмешкай развёў рукамі:
– Я не маю ні часу, ні сіл.

Каб яе рэстаўрыраваць, трэба
Мне адчуць сорак першы год
І пабачыць у "юнкерсах" неба,
Спаць у твані палескіх балот.

Цераз Віслу ў агні перабрацца,
У варожы Берлін увайсці...
Паддаецца не ўсё рэстаўрацыі.
Непаўторнага шмат у жыцці.

Не з табой

Я жыву ўжо даўно не з табой, не з табой,
толькі я не магу, аніяк не магу
развітацца з табой, развітацца з журбой.
Я цябе берагу,
берагу,
берагу...
...Я іду па лістоце апалай, рабой.
Белы месяц плыве над блакітнай вадой.
Толькі я не з табой.
Не з табой.
Не з табой.
Наступае на лес цемра чорнай хадой.
Напінаецца вецер струною тугой.
Толькі я не з табой.
Не з табой.
Не з табой.
Клён старэнькі з бярозай стаіць маладой.
Рэчка звонка пяе, ганарыцца сабой.
Толькі я не з табой.
Не з табой.
Не з табой...
Толькі я не магу, аніяк не магу
развітацца з табой, развітацца з журбой.
Я цябе берагу,
берагу,
берагу,
хоць даўно не з табой,
не з табой,
не з табой...

Маланка

Тады, калі я ўвайшоў у бажніцу і,
зачыніўшы дзверы, стаў гутарыць з небам,
з неба раптоўна упала маланка і раскалола
бажніцу надвое.

Людзі, якія прыйшлі на світанні, адбу-
давалі з адной яе палавіны бажніцу світання,
а людзі, якія прыйшлі на змярканні, адбу-
давалі з другой палавіны бажніцу змяркання.

– Хадзі да нас, – заклікаюць мяне адны, –
гэта ж твая бажніца: ты зноўку тут зможаш
казаць свае словы да неба...

– Хадзі да нас, пераймаюць мяне другія, –
гэта твая бажніца: ты зноўку тут зможаш
слухаць, што кажа неба...

А я ўсё стаю на тым самым месцы,
здранцвелы,
уражаны,
праяснёны,
не маючы мовы, каб гаварыць, –
з маланкаю ў сэрцы.

Іван Рубін

Светлы месяц у акне.
Ноч прыціхла над зямлёю.
Толькі мама не засне
З думай доўгаю сваёю.

Дума тая, як сувой,
Як бясконцая дарога.
Адзінока ёй адной.
За дзяцей сваіх трывога.

Мае кожнае гняздо
І дзяцей сваіх таксама.
Апусцеў шумлівы дом,
Не пачуеш слова: "Мама".

Ці прыедзе хто? Калі?
Стыне клямка неспакоем.
Зноўку памяццю баліць
Сэрца мама сівое.

Дні і ночы навывёт
Воч сваіх ты не змыкала.
Час супыніць калаўрот,
Кросны радасць не даткалі.

Хтось хусцінкаю ўзмахне.
І не будзе мне спакою.
Светлы месяц у акне.
Воблік мамы над зямлёю.

Людміла Рублеўская

З'яўленне паэзіі

Паміж мною і сонцам – туман ды туман,
Паміж мною і ветрам – ваконнае шкло.
Я ў кватэры – як частка кватэры – сама,
Гарадскі чалавек, папяровае тло.

Я не ў госці – а да тэлефона іду,
Мой чарот не шуміць – упрыгожвае стол.
Я па кнігах вучыла жыццёвы статут
І дзядоўскую мову, чужую для школ.

Вось вісяць абразы – не жагнаюся я,
Кленчыць – сорамна, быццам баюся зямлі.
Я кажу, як і ўсе: "Не шкада, хай вісяць".
Як і ўсе, спадзяюся: "Уратуюць калісь".
Паміж мной і суседзямі – брудны бетон,
Паміж мной і жыццём – тры паверхі тугі...

...Са званіцы нябеснай абрынуўся звон,
Дах прабіў – і да ног падкаціўся маіх.

Міхась Рудкоўскі

І гэтай вясною
Я выйду за горад
Жорава сустракаць:
Паўстагоддзя назад
Як паслаў яго
Па каханне.

Жыві, Беларусь, – жыві!

З пісьмёнаў, паданняў сівых
не выкрасліць праўды нікому...
Жыві, Беларусь, – жыві
насуперак лёсу ліхому!

Тапталі тваё імя,
глушылі песні й словы,
і раны дагэтуль шчымяць
з чужацкае ласкі свінцовай.

Ды гэткай не мела бяды,
што вісне ў паветры заўсёды.
Ты чуеш, як хмару жуды,
Чарнобыля пошасны подых.

Мы, кроўныя дзеці твае,
дзён смутных зазналі нямала;
няхай новы час надае
нам большую сілу, трываласць.

Адолець бы гэту бяду –
згадаюцца ў сумных паданнях
і тыя, што хлеб твой ядуць,
а слова, красу тваю ганяць.

Жыві, Беларусь, – жыві
на радасць і нам і ўнукам!
Ты ў нашай душы, крыві,
мы волі твае зарука.

Бабіна лета

Згасла бабіна лета,
Як касцёр на узлеску,
Дагарэла асінка мядзяным агнём,
І, нібы на кірмаш,
Хмар вазы з-за паўсвету
Коцяць, пыляць імжою,
Драбнасейным дажджом.

Кветка "бабіна лета"
Дацвітае ля весніц,
Ападае пялёсткаў халодная сіль.
І здаецца – сцякае
Паволі ў паветры
Не з пялёсткаў струмень,
А з няўцешных слязін.

Плача бабіна лета
Па балюча кароткіх,
Па адчайна усмешлівых
Сонечных днях,
Што як позняе шчасце,
Надзеяй сагрэта,
Толькі сіл не стае
Утрымаць у руках.

Пустая хата

Накоціць воблакаў прыбой,
Заскачуць чорцікі маланак,
Ударыць гром – і дождж сцяной
Абрынецца на змоўклы ганак.

Залье падмурак, вокны, столь.
Заплача збітая падлога...
Хто зразумее даўні боль
Хаціны,
У якой – нікога!

Тацяна Сапач

Кароткае лета нарэшце завершыцца slotай.
О, мора маркоты! Тут кожнаму мейсца сваё.
У гнёздах і норах, у цесных вязніцах кватэр
нікому нічога ня трэба, апроч адзіноты.

І – болей за дзіва! – бязлюдная выспа кавярні,
дзе грае на скрыпцы музыка з пакінутым
тварам, –
якому нічога ня трэба, апроч адзіноты...
І скрыпка склікае на выспу імклівы натоўп.

Васіль Сахарчук

Чысціня

Усё на свеце выпадкова,
апроч бяроз,
што вабяць сціпасцю вясковай,
кранаючы да слёз.

Усё на свеце выпадкова,
апроч трывог,
заўчасна зломанай падковай
не ўпасці на парог.

Усё на свеце выпадкова,
апроч сяброў,
што ўмеюць разумець з паўслова
і суцяшаць без слоў.

Усё на свеце выпадкова,
апроч сяла,
адкуль мяне у свет суровы
матуля правяла.

Усё на свеце выпадкова,
апроч зямлі,
дзе гукі найзванчэйшай мовы
праз сэрца прараслі.

Усё на свеце выпадкова,
апроч дарогі той,
што стала сэнсам, і асновай,
і сутнасцю маёй.

Яшчэ раз пра маці

Яна заўсёды на сябе ўсё брала,
Каб толькі дзецям болей адпачыць.
Палола, жала, ткала, абшывала
І пазычала дня яна ў начы.

За ёй ішлі мы і вясной, і ўлетку,
Дапамагалі, як маглі не раз.
Яна ж казалі: "Адпачніце, дзеткі,
Я спраўлюся з работаю без вас.

Няхай зязюлька вам гадоў наліча,
Не гнуцца вам патрэбна, а расці.
Калі мне будзе цяжка, я паклічу..."
Ды кліч той не пачулі пры жыцці.

Было вясною неба без аблокаў,
Блакітнае – як хочацца зірнуць!
Яна плыла у вырай свой далёкі,
Адкуль ніякім крыкам не вярнуць.

Прыеду, пастаю каля пагорка.
Цвіце даўно не першая вясна.
На сэрцы і балюча мне, і горка.
Яна і там спраўляецца адна.

Перад вачыма роднае аблічча,
Яно адводзіць хмары і бяду.
Яна пакліча, ведаю, пакліча,
І я пайду, як верны сын пайду...

Людка Сільнова

Як доўга не было дажджу!
Як доўга не было кахання!
У неба з-пад рукі гляджу,
Стаміўся позірк ад чакання.

Мо сінявокай хмары цень
Да траў паніклых дакранецца?..
І згіне мой спякотны дзень:
Пачуццяў шумны дождж пральецца!

Людміла Сіманёнак

Болей не будзе тут лес красаваць,
Як красаваў у мінулыя вёсны:
Злосна, драпежна маторы бурчаць,
Валяцца сосны,
Валяцца сосны.

Слаўся сунічнік на дол дываном,
Ціха звінелі птушыныя спевы.
Быў гэты лес таямнічым кутком –
Падаюць дрэвы,
Падаюць дрэвы.

Быў тут улетку зялёны шацёр,
Быў тут палац зіхатлівы марозам.
А па кары у сасонак-сясцёр
Коцяцца слёзы,
Коцяцца слёзы.

Прыцягненне агнёў

На куццю у набожным куце,
покуль смачна не бразнулі вечкі,
запалілі дзяды ў немаце
тры агні, тры відушчыя свечкі.

Нібы лёгкі трохкрылы матыль,
што наважыўся злётаць у вырай,
лашчыў лавы някшчоны гарбыль,
аж трымцеў у трывозе трыкірый.

Стол да свечак працягваў далонь,
бы на старасць выпрошваў пламеняў,
да агню прытуляўся агонь,
і запал іх жарлівы не менеў.

Як гарэлі, вышэлі яны
над законамі ўсіх гравітацый!
Ім былі далячыні відны,
да іх зоркі ляцелі вітацца.

Млечны Шлях не рыпеў на вазах,
прыціскалася пуга да тронца.
На суровых святых абразях
сарамліва ўсміхалася тройца.

І сачыў, шанаваны шматкроць,
уздыхнуўшы па-людску прапашча,
трыццацітрохгадовы Гасподзь,
сам сабе памаліўшыся нашча,

праз у дым ператвораны knot,
паўзверх воску, што як цела, вяне,
свечак трох палымяны палёт,
апантаных агнёў цалаванне.

Віктар Слінко

Іду ў царкву.
Здалёк яе відаць.

Калядны дзень. У сонечным святле
крыж залаты заззяў – і чырванее.
Душа без парыванняў спакайнее.
Але душа стамілася ў царкве.

Святы айцец нагадае Пілата.
Натоўп гудзе. Іуда – кожны з нас.
Пра Бога ўспамінаем мы на свята,
забыць каб потым на астатні час.

Тут залаты амвон, свяшчэнны кут...
Не ведаю, дзе ісціна. Але яна –
не тут.

Сяржук Сокалаў-Воюш

Родная мова

Катавалі Цябе,
То на пляцах палілі,
То пісалі законы,
То рэзалі крылле,
То цкавалі, як волата-звера на ловах, –
Мова сэрца майго, Беларуская Мова.
Рассяляўся чужак
Паміж нашага люду,
Ён Цябе абражаў,
Ён мяшаў Цябе з брудам,
Дамавіну і крыж бачыў ранкам барвовым
Ён у імі Тваім, Беларуская Мова!..
Калі знойдзеш шьпы –
Знойдзеш кветкі шьпшыны,
І жылі на зямлі
Янукі і Гражыны.
Нібы хваляй камень, шліфаваліся словы
Мовы маці маёй, Беларускае Мовы.
Хай зламыснік дрыжыць,
Хай калоцяцца хлусы –
Не зламаць, не скарыць
Ім народ беларускі.
Покуль верас жыве – жывы пах
верасовы –
Мова люду майго, Беларуская Мова!

Здані

Па дарозе з Вільні на Полацак
Уцякаем ад навальніцы...
Нам маланкі б'юць наўздагонку,
Нам грамы раздзіраюць вушы...
Па дарозе з Вільні на Полацак,
Са сталіцы і да сталіцы,
Мкнуцца нашыя абалонкі –
Ненадзейны прытулак душаў.

Па дарозе з Вільні на Полацак
Шаты дрэваў, крыжы і дахі:
Часткі вечнага краявіду,
Пепаўторныя і ў падобным...
Па дарозе з Вільні на Полацак
Адыходзяць начныя жахі,
Тыя, што працінаюць дзідай
Розум хіжы і самаробны.

Па дарозе з Вільні на Полацак
Назаўсёды імчацца дадзена...
Можа, нехта за нас памоліцца,
Да дзівацкіх учынкаў схільны...
І дарога з Вільні на Полацак –
Вось адзінае, што не скрадзена...
Нам не трапіць ніколі ў Полацак,
Нам ніколі не ўбачыць Вільню.

Анатоль Станкевіч

Жаўрукі Багрыма

Застаўся адзін толькі верш
Аб цяжкай, гаротнай долі.
Але і цяпер ён жыве,
Як дуб векавечны у полі.

Паданнямі пройдуць вякі,
Ды памяць не згіне ніколі.
Праз тысячу год жаўрукі
Спяваць будуць на жырандолі.

Міхась Стральцоў

Ручка сасніў я джарало.
Высока сонейка стаяла,
І слонкі быстрае крыло
У зыркiх промнях трапятала.

І шэпт арэшын і травы
У сне мне чуўся імем-словам.
Гладышкі голас гарлавы
У ручая быў тымчасова.

І гэты гук выразна мне
Душу сцінаў салодкім болям.
Я думаў – многа год міне
І гук не скончыцца ніколі.

І пахла сонцам і вадой.
Бясконца так, навечна будзе!
Паветра парны сырадой
Струменем цёплым ліўся ў грудзі.

І гэты блаславіў я дзень,
І над крыніцай я нагнуўся,
Калі ў асмужанай вадзе
Твой светлы вобраз калыхнуўся.

Струмень я піў, я слодыч піў,
Нібы чыё наканаване,
Я так тады цябе любіў,
Бы прадчуваючы растанне!

Нібы скараўся я журбе,
Нібы скараўся ўжо распаце...

Хоць і не ведаў, што цябе
Ужо даўно наяве страціў.

Пан Лес

Лес – гэта храм.
У ім акрыяе Хам.
Лес – гэта святарнае мейсца,
для душаў аблудных меса.

Меў золата, срэбра Крэз,
але, калі б ён убачыў
хоць раз
наш
бурштывавы Лес
вышэй ад варагавых мачтаў, –
паблякнула б срэбра яго
і золата б паржавела,
пад ногі б каменнем лягло
і сэнсу б суздром не мела,

бо Лес – гэта больш, чым лес.
Вам ранілі гострым сэрца,
кывавіць, баліць парэз,
і хочацца толькі смерці,

стрывайце, знайдзіце моц
дайсці, дапаўзці да Лесу,
ён з Боскай крыві прарос
пакутнікам правіць месу,

ён спыніць жывіцай кроў –
такога не змогуць людзі,
і, быццам прадвесні гром,
у вас немаўля абудзіць.

Жыццё і, тым болей, смерць
загубяць свой сэнс цялесны –
Пан Лес не дазволіць мець
пачуццяў, што шкодзяць Лесу,

бо нельга паганіць храм,
бо нельга святое нішчыць,
куды ж тагды прыйдзе Хам
ад хамства душу ачысціць?

Жыццё

У горадзе шэрым,
квадратна-кубічным,
усцяж паралельным
і скрозь сіметрычным,

дзе сціплае сонца
з-за гмахаў звісае
і промні, як дзіды,
туман прабіваюць,

дзе коміны неба
паранілі дымам,
дзе пахне мазутам,
іржой і бензінам,

скрозь панцыр асфальту,
праз тоўшчу бетону,
прабіўся да сонца
парастак клёна.

Масей Сяднёў

Слаўся, Прачыстая Багародзіца!

Слаўся, Прачыстая Багародзіца!
Гарматы страляюць – плуг арэ.
Нехта заўсёды народзіцца.
Нехта заўсёды памрэ.

Слаўся, прачыстая Багародзіца!
Чалавеча, ня падай душой!
Так на сьвеце ўжо водзіцца:
прыйшоў – і адыйшоў.

Слаўся, Прачыстая Багародзіца!
Зьнікае сьвятло – наступае сычень.
Дзень і ноч між сабою сходзяцца,
але ўсё ж надыходзіць дзень.

Слаўся, Прачыстая Багародзіца!
О, які наш зайздросны лёс!
Сьмерць ня сьмерць – жыцьцё
адродзіцца:
сьмерцяю сьмерць перамог Хрыстос!

Спёка

Нібы ў печы парыць дзень які.
Адварнуўся дождж, за лес падаўся.
Апусцілі вушы буракі
І гарбуз да плота не дабраўся.

Першы вылет маладых буслоў.
Ботаў белых зняці не ўдаецца.
Суша ўсюды, камянее дол.
Сіліцца раса і не збярэцца.

"Свет згарыць, – гамонка мужыкоў. –
Дзе там той Ілля па небе блудзіць?..".
Нібы скарб, шукаю чарвякоў
І на цеста пачынаю вудзіць.

Сцяпан Сяргей

Успамін

Надзі М.

Ноч на жытняе поле апусціцца ціха
І акропіць расою калоссе і дол.
Абрывае нячутна зямля-парадзіха,
Нібы ягадкі, зоркі у чорны прыпол.

Ледзь ліпяць у садах залатыя ранеты,
Нават боязна ўголас тут слова сказаць.
І над светам вісіць пераспелае лета,
Нібы яблык, які нам з табой не сарваць.

Мой каўчэг

Мой каўчэг –
Толькі больш загрузаны,
Як Ноеў.
Бо і пасланцамі
Розных плямён і народаў
З іх засляпеннямі і разладамі –
Перадаюць з рук у рукі,
З пашчы ў пашчу
Штормы,
Тайфуны,
Цунамі.

Амаль кожны дзень
Я выпускаю па пары
Галубоў-разведчыкаў
У пошукі
Мірнага прыстанішча.
Але пакуль што
Ўсе яны прыносяць –
Не зялёныя галінкі
Пальмы ці алівы, –
А атручаныя
Промні бліскавіц
Хірасімы,
Нагасакі,
Чарнобыля,
Пачарнелыя каласы збажыны
І гарачыя ад крыві
Гільзы патронаў.

Маналог Дон Кіхота

У кішэні ў мяне ні кап'я.
Ні каня, ні шчыта, ні кап'я.

Безграшоўе – мой вечны праклён.
Конь чатыры стагоддзі адгойсаў
і сканаў, бо не вытрымаў ён
канкурэнцыі сённяшніх дзён –
"мерседэсаў", "фіятаў", "ройлс-ройсаў".

У музеі мой шчыт,
і кап'ё
сёння толькі музейная зброя,
і адзенне нашу я не тое,
і не тое аблічча маё.

Апрануў я сучасны касцюм,
стаць падобным на ўсіх пастараўся.

Ды застаўся адвечны мой сум
і ранейшы характар застаўся.

І таго, хто ў бядзе, як раней,
я заву свім другам і братам.

А таму і сягоння мяне
па-ранейшаму лічаць вар'ятам.

Па-ранейшаму кпіны адны,
па-ранейшаму рогат натоўпу:

– Ненармальны!

Блажэнны!

Дурны!

Ён з млынамі змагаецца зноўку!

Толькі мой не супыніш шмпэт.

Буду голымі біцца рукамі,

бо нягоднік, ілгун, прайдзісвет

зноў прыкінуліся ветракамі.
Хай любое аблічча яны
набываюць – мяне не абдурьш!
Хай крычаць, што ілбом не разбурьш,
не парушыш каменнай сцяны –
без каня, без шчыта, без кап'я
я на крыўду іду ў наступленне,
і адзіная зброя – сумленне!
Бо мяняецца толькі адзенне –
не мяняецца сутнасць мая!
Ненармальны? Блажэнны? Дзівак?
Я адказваю весела: – Так!
Клічу ўсіх дзівакоў на падмогу.

Мы не можам здабыць перамогу!..
Ды і нас
не адолець
ніяк!

Раман Тармола-Мірскі

Старажытныя філосафы

Выколвалі вочы
Самі сабе,
Каб бачыць далей,
Каб бачыць глыбей,
Бо наша відушчасць –
Не на ілбе.

Сягоння ў нас вочы
Аж лезуць на лоб:
Хаця б не падумалі,
Што асталоп,
Хаця б за сляпога
не прынялі...

Самоціцца
Круглае вока Зямлі.

Таіса Трафімава

Дзень мядовы

Дзень мядовы, сонечны, іскрысты
Лье салодкі водар на зямлю.
У вачах блакітна-прамяністых
Тоіцца святое: я люблю!
Міла мне вачэй тваіх прызнанне,
Адганяю думкі у журбе,
Што чакае сёння нас расстанне,
І мне стане страшна без цябе.
Будзе горка, пуста, адзінока,
Не хапаць паветра і цяпла...
Сокал ты мой ясны, сінявокі,
Без цябе я – птушка без крыла.

Гетэры

Яны былі і ёсць,
гетэры.
Як німфы, вольныя жывуць.
Яны даверацца не ў меру,
не ў меру ўскружаць галаву!
У іх свая на гэта мера.
Іх кроў –
антычнае віно.
Іх вернасць –
хіжая хімера,
каханне –
марыва адно...
Дарэмна іх не дакарайце
і не вініце надта іх.
Ім шчасце ў вас патрэбна ўкрасці
ўсяго на міг, хаця б на міг...
Ці дзень быў стомлена-п'янівы,
ці ноч гудзела і гула –
ім толькі б ноч
пажыць шчасліва!..
А там – была ці не была...
У што яны, гетэры, вераць,
калі ім вольнасць – лепшы лёс?
спяшаюць жыць,
жывуць гетэры, –
удовіных не знаюць слёз.

Дзмітрый Тукай

Спазненне

Скуголіць ключ у чэраве замка,
Пяюць завесы, быццам пеўні зранку,
А як даўно не песціла рука
Рудую ад ўржы дзвярную клямку.

Бадылле ад нячэпанай травы
Збуяла паміж веснікаў і ганкам,
Бо шэпт касы бадзёра-дзелавы
Даўно не чуўся летняму світанку.

І не зазьяе ў прыцемках літар,
Не сцёбне словам, быццам бы папругай,
Сустрэўшы на падворку гаспадар:
"Дзе ж доўга так бадзяўся валацуга?.."

Сціскаем час спружынамі з бакоў
У мітусні і марных завіханнях,
Ды бачым мімаволі сваякоў
Ці на вяселлях, ці на пахаваннях.

Сустрэнемся – "Дзень добры і бывай!",
Бо нават на размовы часу мала...
А потым – горыч страты і адчай,
Калі твайго паплечніка не стала.

У тлуме дзён усё няма калі
Згадаць пра сэнс жыцця ці прыпыніцца,
Прыйсці туды, дзе цягнуцца з зямлі
Ад продкаў карані, і не спазніцца.

А я спазніўся, даючы нырка
У дзён сваіх вірлівую трасянку...

Скуголіць ключ у чэраве замка,
Пяюць завесы, быццам пеўні з ранку.

Шукаю сцежку...

Я назбіраю журавін, –
Не прыманіць мне птушак сцішаных.

Ляцяць у вырай журавы,
Нібыта сцежка ў небе вышыта.

Шукаю сцежку праз гады,
Яна, як нітка, закруцілася.

Калі б не бераг ля вады, –
Рака б да рук маіх тулілася.

І тужаць вербы з той пары,
Жаўцее лісце – ім не верыцца.

Гадоў закружацца віры,
Каго гукаю, той не вернецца.

І след яго даўно зрасеў,
А я маўчу, слязы не выраню.

І толькі рэха прынясе
Мне з-пад аблокаў песню выраяў.

Вялікдзень

Канец сакавіка,
Вятрыска слібізуе
У голлі голым
Веснавы матыў.
Заўзята яйкі
Хлапчукі зубуюць.
Снягі пажухлі.
Павалісія платы.
Святочнаю узнёскасцю
Асветлены прасторы.
Сінее неба.
Вольная рака,
Лугі заліўшы,
Расплылася морам,
Вось-вось зазвоніць
Песня жаўрука.

Восень-90

Лесу арган ахрып.
Скінулі дрэвы лістоўкі лістоты,
у іх абвясцілі, што радыкальна
з летам парвалі гэтай часінай.
Больш плюралізму ў прыродзе не будзе,
будзе час да зімы паскарацца,
будзе расці эміграцыя птушак,
трапіць і сонца ў разрад дэфіцытаў,
і пераймянуецца ружа вятроў
у экалагічнае таварыства.

Кулямі градзін прабітае лісце
ўжо галосна шуршыць пад нагамі
зграі начной ваукоў-рэкеціраў.
Што ім талоны на зайцаў! Для іх
кроў – канвертуемая валюта!
Дрэвы скончылі гаману,
бо аддзяліліся елкі ад соснаў.
Вецер пратэставаў галосна,
толькі – што сэнсу!
У лес Іван ды Мар'я прыйшлі.
У іх адных – кансэнсус.

Уладзімір Цанунін

Рогі

У хмызняку паміж бяроз,
дзе хмыз чапляецца за ногі,
дзе мох, як лёд, скаваў мароз,
алень уранку скінуў рогі.

Ён рыў сыпучы жорсткі снег,
часаў ілбом кару яліны,
а потым доўга-доўга бег,
паклаўшы вецце-рог на спіну.

Гарэла чырвань у вачах
ягонных, быццам бы вуголле.
То быў не сполах і не жах,
быў гэта знак жывога болю.

Удар – і трэснула кара
і страсянула рэхам крону.
Відаць прыйшла яму пара
скідаць пушчанскую карону.

І там, дзе толькі ён прабег
па мёрзлых купінах балотных,
крывёй расцвіў калючы снег,
такі маўклівы і халодны.

А паміж двух шурпатых дрэў
у гэтым змрочным, дзікім лесе
чароўным золатам гарэў
вянок рагоў на белым снезе.

Я сею жыта

Час паваенны! Не багата
Тады, ў бясхлеб'е, меў я святаў.

Адно па сёння не забыта:

Я сею жыта.

Малому – гэтакі давер мне! –

Уздзела маці лубку з зернем,

І вось у полі, пад блакітам

Я сею жыта.

Тут ліха колькі год гуляла,

Па мхах-карчэўях нас ганяла.

Вясне зямля цяпер адкрыта:

Я сею жыта.

Не елі хай як след даўно мы,

Хай ні скарынкі хлеба дома,

Мы будзем жыць, як і жылі тут:

Я сею жыта.

У халадок зярнят нырае

Рука штораз, і, залатая,

Вясёлка пырскае з рукі той:

Я сею жыта.

Іду сабе ды йду з сяўнёю,

І пахне хораша зямлёю,

І сонцам цэлы свет заліты:

Я сею жыта.

Зміцер Цехановіч

Між былым і наступным

Значнеюць абрысы
вежаў
у ціхім чаканні ранка.
Гуляе вятрыска свежы
ў стральніцах старога
замка.

Муры застудзілі грудзі
ў глухіх лабірынтах
часу.

Ім зрэдку ўспамін
абудзіць
мінуўшчыны дух
прыўкрасны.

Бурштыны на нітках
мрояў
загояць каменню раны,
і... заварушацца воі
раптоўна ля вежы-
брамы.

Заскача святло
паходняў
па рэбрах каваных
кратаў

дый узляціць па сходнях
на выдыху, зухавата.

Сурмой затуруе рэха
тым польскам
непакоры,
пчаслівым дзіцячым
смехам
асыплюцца з неба зоры.

І першы нясмелы
промень
кранецца старых
цаглінаў,
абрушваючы ў
прадонне
карункавасць
успамінаў.

...Значнеюць абрысы
вежаў
прасветленым тварам
ранка.
Гуляе вятрыска свежы
ў стральніцах старога
замка.

Слуцкая лазня

У слуцкай лазні пахне спелым дубам
І смажаным бярозавым лістом...
Калі, браток тут венікі усчубяць,
З палка, глядзі не упадзі пластом.
Тут – пах ад піва, што свярбіць у роце,
Трашчаць засушаныя плоткі, шчупакі,
І рояцца ля столікаў у поце
Расчырванелыя ад пару слуцакі.
Гамонка тут – нібы на Камароўцы:
Пра Польшчу, пра палітыку ў вярхах...
Народнае падсоленае слоўца
Смакуецца на вострых языках.
Пачуеш тут пра бойкі і здарэнні...
Інтым у дробязях – для лазні навіна:
– Яго ў машыне бачыў... без адзення,
І разам з ім была... відаць... яна...
У рогаце – пра Пецьку анекдоты...
У слёзах – успамін франтавікоў...
Тут лечацца хваробы і згрызоты,
Тут пераблытана з нядзеляю субота
І піва ў куфлях пеніцца наноў...
У слуцкай лазні пахне спелым дубам
І смажаным бярозавым лістом...
Калі, браток тут венікі усчубяць,
З палка, глядзі не упадзі пластом.

Алесь Чобат

Звар'яцею ад роднага краю!
Тут зламаюць любое скрыдло,
і прабачаць, і прымуць да раю –
абы толькі ўсё ціха было.

Шчодрасць наша мацней за ўсе звычкі!
Тут астатняе ў душах свято
аддадуць,
прададуць
і пазычаць –
абы толькі ўсё ціха было.

Што дурны, што занадта свядомы.
Паяднала іх даўняе зло –
выракаюцца сына і дому,
абы толькі ўсё ціха было.

Горш ад сварак усіх і ад спрэчак
і халодных выгнанняў люцей
абыякавасць родных мястэчак
і бязлітаснасць блізкіх людзей.

Над Іслаччу

Як дзіва, над абрывама сосны
Люляюць на галінах вёсны.
Згубілі пад нагамі глебу.
Трымаюцца вяршынямі за неба.

Каля абрыву б'ецца ў грунт рака.
Няўмольная ў ракі тае рука.
Ды соснам адступаць няма куды.
За імі лес. І мудрасць. І гады.

Утрапенне

Вячэрні Беласток каханнем апантаны.
Павязаны інтымнымі шляхамі маладых,
Расчырванеўся звабнымі адценнямі інтымных
ранаў;

Паненкі свецяць нібы лямпы Алядына.
Ці як бутэльні моцнага віна.
У званых спадніц
Нагамі звоняць песні гожыя нявінніц.

Дзявочым полем ляцяць светлячкі маладзіц.
Падманна-пахучыя знакі на крылах.

Ігар Шарай

Завіруха ўсё енчыць і енчыць,
замятае азначаны шлях.
І даўно ўжо тужлівы агеньчык
у тваіх прыкмячаю вачах.

Не журыся. З якое прычыны
гэткі сум спавівае душу?
Да праменных ісці далячыняў
нам заўжды скрозь снягі і імжу.

Не журыся. Бо там, напрудвесні,
Калі скінем зімовы прыгнёт,
мы адчуем, што лепшыя песні
нарадзіліся ў шале нягод.

Соф'я Шах

Як жа хуценька дзень мой згас –
нецікавым ён выйшаў зрання.
А ўсяго – што не стрэла Вас,
што не выпала мне спатканне.
На хвіліну, хаця б адну...
А такая была патрэба,
што здавалася, раз зірну –
і ўвесь дзень пражыву як трэба.

Тры стыхіі

Песціць мора жаночае цела.
Жанчына і мора – дзве стыхіі.
Белае цела у пене белай,
Цалуюць жанчыну хвалі марскія.

Але надакучыла ёй пяшчота:
Выплыла з мора постаць русалкі,
Каб, першага промня адчуўшы дотык,
Абдымкам сонца аддацца цалкам.

Будзе ляжаць яна анямела,
"Досыць!" – не скажа яму ніколі,
І сонца кроплі сцалуе з цела,
Што раптам страціць свой белы колер.

Ляжаў я побач з думкай такою:
Часам быць морам, сонцам мы хочам
Ці той, прынамсі, кропляй марскою,
Што на прыгожым целе жаночым.

Віктар Шнін

Калгаснага каня скрадзе цыган
І цяжкі грэх замоліць у царкве.
Страшны пярун ударыць у курган,
І выйдзе князь, і вояў пазаве.
Ды больш ніхто не выйдзе з-пад зямлі:
– Чаго ўставаць з-за нейкага каня,
Калі жывыя болей прапілі?
Жывыя сёння мёртвым не раўня.
І пойдзе князь у бліжнюю царкву,
А вартаўнік не пусціць: "Гэта склад".
І крыкне князь: "Адсекчы галаву!",
Махне рукой і вернецца назад.
У раскапаны да касцей курган.
Валяецца дружына на траве.
І купіць матацыкл стары цыган,
З вартаўніком замочыць у царкве...
Не можа быць такога? Можна быць!
І не такое ў нас было яшчэ.
Адно каня не кінуцца купіць,
Бо гэты конь ледзь ногі валачэ.

Паляванне на апошняга жураўля

Зварухну на гарышчы
сухароў запас,
дубальтоўку пачышчу,
наб'ю патранташ.

І паеду, паеду
за трыдзевяць зямель,
дзе ў атручаных
нетрах жыве журавель.

Ён не робіць нічога,
ён не есць і не п'е –
ад смяротнага смога
не збярог ён яе.

Ён адзін, я адзіны
ды пустая зямля:
ракі счэзлі ад раку,
з дусту вытлела тля...

...Да гнязда выйду прама,
закрычу: "Ўпаляваў!" –
"Што ж, цябе я таксама", –
мне адкажа жураў...

Віктар Шуткевіч

Вясковая вуліца.
Двое пад вязамаі.
Да плота туліцца
Сланечнік падвязаны.
Вьцягвае шыю –
За імі сочыць,
Ды ў небаракі
Завязаны вочы.
Хусціна спадае
Дзяўчыне на плечыкі,
І пахнуць вусны яе
Сланечнікам...

Міхась Шэлехай

Яцвягі

*Ёсць паданне, што горад
Давыд-Гарадок заснавала
племя яцвягаў.*

Калісьці па беразе гэтым
Блукалі ў тумане яцвягі,
Адзетыя ў воўчыя шкуры,
–
Вясёлы і добры народ.

Былі яны простыя людзі,
Не скончылі нават трох
класаў!
Ніякіх газет не чыталі,
А песні спявалі свае.

Не елі яны сервелату,
Яны не пілі пепсі-колы!
А ведалі водар крыніцы,
Чмяліны загадкавы мёд.

Нічога яны не жадалі,
Лясныя і дзікія людзі...
Лавілі дзічыну і рыбу.

Была ім Гарынь –
гастраном.

Быў талент адзін –
архітэкта!
І дойдзі ўсе ад калыскі,
Таму заснавалі яцвягі
Мястэчка Давыд-Гарадок.

...Я скончыў сярэдняю
школу.
Я бачыў і цэглу, і гліну.
Я ведаю розныя рэчы,
І нават – універсітэт.

Я ведаю нават, разумнік,
Як робіцца атамны выбух!
...А вось заснаваць не пад
сілу –
Мястэчка Давыд-Гарадок.

Святлана Явар

Нямоглы хістаўся
Няпэуны вагаўся
Нягеглы смяяўся

Няварты хваліўся
Разумны губляўся

Паэта застаўся

Адзіны застаўся
Як верны прарок

Яўгенія Янішчыц

Ці ўспомніцца, ці ўспомніцца
Рака і жоўты плёс?
Мяне, нібы палонніцу,
Ты цераз кладку нёс.

Я з рук не выбівалася
З тваіх,
далёкі мой.
Ці то вады баялася,
Ці цемрадзі начной.

...Сплыла вада глыбокая
З рачнога рукава.
Заблытана высокая
Салодкая трава.

Там я была ўлюбёная,
Натхнёная тады,
Як чарачка разгонная,
Як вецер малады!

Дзікі бэз

Рэжа бераг вада, на якім
дзікі бэз, як вясною далёкай,
зацвітае над плынню ракі
пад бусліны турботлівы клёкат.

Глушаць глыбы ваду, з вышыні
абрываюцца, нібы паданні
тых вякоў, што павольна сышлі
ў глыбіню, як даніна маўчанню.

Даўніны паржавелі мячы.
Далячынь сівізной серабрыцца.
Карані не крычаць ні аб чым –
за паветра гатовы ўчапіцца.

Толькі б лісцем яшчэ прашумець,
толькі б квеценню неба аблашчыць.
На мяжы, дзе жывое і смерць,
салаўі захлынаюцца шчасцем.

Змест

Паэтычны габелен. Прадмова Алесь Бакач

Славамір Адамовіч Зямля Ханаан
Ніна Аксёнчык Пейзаж да 26 красавіка 1986 года
Эдуард Акулін Элегія
Алесь Аркуш Катрынка
Уладзімір Арлоў Спілавалі дрэва...
Генадзь Аўласенка Былыя каханья...
Мікола Аўрамчык Так, як цеста ў дзяжы для хлеба...
Людміла Багданец Адзінота
Святлана Багданкевіч Вера
Алесь Бадак Адкрыўце ціхія граніцы...
Алесь Бакач Анёл Пагоня
Марыя Баравік Рух
Раіса Баравікова Зачэпіцца сонца...
Рыгор Барадулін Не ведаючы тэорыі вольных вершаў...
Таццяна Барысюк Гойдаюцца думкі...
Святлана Басуматрава Не сніцца ўночы мне Амерыка...
Фелікс Баторын Час
Міхась Башлакоў З лістападамі, з лістападамі...
Аляксей Белы Дзяцінства
Данута Бічэль-Загнетава Кожны самотна прайдзе свой
лёс...
Анатоль Брусевіч Свечка
Галіна Булыка Млын Беларускі...
Генадзь Бураўкін Цяжкі застоі на Беларусі...
Мікола Бусько Шугавей
Венанцы Бутрым Варта
Павел Вераб'ёў Трэцяе вока
Артур Вольскі Гадзіннік
Анатоль Вялюгін Чалавек з гітарай
Вера Вярба Паводле Буніна
Анатоль Вярцінскі Баіцца быць беларус беларусам...
Леанід Галубовіч Эратаграфія для нявінных
Навум Гальпяровіч Віцебск
Інга Гаравая У змітроўскую суботу
Усевалад Гарачка Асенні парк...
Віктар Гардзеі Мілья, усмешлівыя дзеткі...

Ларыса Геніюш У горы я над тваімі ранамі...
Уладзімір Гетманчук Першы ранак
Алесь Гібкоўскі ЛіцвіНАМ
Ніл Гілевіч Трывайма, браты!
Адам Глобус 1989. Менск. Траецкае прадмесце
Сяргей Грахоўскі Паэты паміраюць на хаду...
Анатоль Грачанікаў Доля
Марыя Гудкова Што адбываецца з намі?..
Юры Гумянюк Кітайскі бажок...
Хведар Гурыновіч На засідцы
Андрэй Гуцаў Мур
Леанід Дайнека Беларускі сцяг
Аксана Данільчык Касцёла гатычнага ўзмах...
Леанід Дранько-Майсюк Завушніцы
Алесь Дуброўскі ...А потым была адзінота...
Зінаіда Дудзюк Я - толькі ўсхліп...
Мар'ян Дукса Хваля - прышчураны белы сабака...
Анатоль Дэбіш Ці зразумець?
Васіль Дэбіш Ява падання
Алесь Жамойцін Аддзячыць поле табе...
Кастусь Жук Вяртанне Евы
Васіль Жуковіч Мова
Хведар Жычка Восень
Ніяна Загарэўская Акварэль
Ніна Загорская Занялася зара...
Сяргей Законнікаў Маленькія людзі
Аляксей Зарыцкі Сапяжанкі
Ян Збажына Сахіры
Алесь Звонак Рок-санет
Эдуард Зубрыцкі Высокае імя жанчыны
Васіль Зуёнак Не дай мне бог...
Анатоль Зэкаў Інтэлігенцыя
Міхась Казакоў З берага вербы...
Святлана Казарына У кожнай скрыні шэрая ёсць мыш...
Казімір Камейша Скульптар
Уладзімір Караткевіч Васілю Быкаву
Галіна Каржанеўская Маналог падледнай рыбіны
Алесь Каско Майстэрня
Мікола Касцюкевіч Адно ёсць магчымае выйсце...
Юрый Кісялеўскі Было спачатку слова?..
Сяржук Кныш Прыйдзе іх дзень

Алена Котава Балотны князь
Віктар Кунцэвіч Я піў і піў яе каханне...
Мікола Купрэў Роднае поле падступіць да горла...
Вольга Курганіч Аўкцыён
Міхась Курьла "Энергія - пераходзіць у энэргію"...
Мікола Кусянкоў Чага
Іван Лагвіновіч Я аднойчы на востраў...
Пятрусь Ламан Стары млын
Алег Лойка Наконт серабра і золата
Павел Луд Позняе каханне
Віктар Лужкоўскі У хаце пчалаяра
Андрэй Мазалеўскі Крынічка
Уладзімір Мазго Жанчыне дадзена...
Пятрусь Макаль Ля пад'езда
Васіль Макарэвіч Рупнасць
Янусь Малец Перасцярога
Яўгенія Мальчэўская Зімовы матыў
Мікола Маляўка Не спяваюць вячоркі
Уладзімір Мароз Зубры
Змітрок Марозаў З дзяцінства
Уладзімір Марук Нагорнуцца слёзы...
Валерый Маслюк Што адбываецца?..
Ніна Мацяш Само
Андрэй Мельнікаў Зварот да беларуса
Алена Мігаль Я схілюся ізноў над табой...
Яўген Міклашэўскі На матыў Генадзя Бураўкіна
Алег Мінкін Святыя
Міхась Мірановіч Абы-што
Мікола Мятліцкі Чатырыста сорок тры
Генадзь Мяцеліца Мяне ў дзяцінстве звалі "байструком"...
Ірына Навуменка Пакуль жывы
Аркадзь Нафрановіч Ратуйце прыгажосць
Алег Нікулін Чалавек
Уладзімір Някляеў З паэмы "Прошча"
Валеры Пазнякевіч Вяртанне ў стары горад
Міхась Пазнякоў Сосны ў Курапатах
Сяргей Панізньнік Мы
Пімен Панчанка Гады наваліліся...
Уладзімір Папковіч Мяне расстраляла фашысцкая "рама"...
Ганна Пасканная Схавай мяне, мама!
Сяргей Патаранскі Палюбоўнік

Людміла Паўлікава Прытча пра кветку
Юрась Пацюпа Пясок
Алесь Пашкевіч На рыцарскім турніры
Алесь Пісьмянкоў Зяленыя травы пажухлымі сталі...
Мікола Пракаповіч Спроба першай малітвы
Паўлюк Прануза Паддаецца не ўсё рэстаўрацыі...
Віталь Пятроўскі Не з табой
Алесь Разанаў Маланка
Іван Рубін Светлы месяц у акне...
Людміла Рублеўская З'яўленне паэзіі
Міхась Рудкоўскі І гэтай вясною...
Аляксей Русецкі Жыві, Беларусь, - жыві!
Алена Руцкая Бабіна лета
Алег Салтук Пустая хата
Таццяна Сапач Кароткае лета нарэшце...
Васіль Сахарчук Чысціня
Юрась Свірка Яшчэ раз пра маці
Людка Сільнова Як доўга не было дажджу!..
Людміла Сіманёнак Болей не будзе тут лес красаваць...
Міхась Скобла Прыцягненне агнёў
Віктар Слінко Іду ў царкву...
Сяржук Сокалаў-Воюш Родная мова
Лера Сом Здані
Анатоль Станкевіч Жаўрукі Багрыма
Міхась Стральцоў Ручка сасніў я джарало...
Анатоль Сыс Пан Лес
Сяргей Сыс Жышчэ
Масей Сяднёў Слаўся, Прачыстая Багародзіца!
Мікола Сянкевіч Спёка
Сцяпан Сяргей Успамін
Максім Танк Мой каўчэг
Валянцін Тарас Маналог Дон Кіхота
Раман Гармола-Мірскі Старажытныя філосафы
Таіса Трафімава Дзень мядовы
Мікола Трафімчук Гетэры
Дзмітрый Тукай Спазненне
Анэя Тулупава Шукаю сцежку
Кастусь Турко Вялікдзень
Любоў Філімонава Восень-90
Уладзімір Цанунін Рогі
Кастусь Цвірка Я сею жыта

Зміцер Цехановіч Між былым і наступным
Кастусь Цыбульскі Слуцкая лазня
Алесь Чобат Звар'яцею ад роднага краю...
Іван Чыгрын Над Іслаччу
Ян Чыквін Утрапенне
Ігар Шарай Завіруха ўсё енчыць і енчыць...
Соф'я Шах Як жа хуценька дзень мой згас...
Віктар Швед Тры стыхіі
Віктар Шніп Калгаснага каня скрадзе цыган...
Павел Шруб Паляванне на апошняга жураўля
Віктар Шуткевіч Вясковая вуліца...
Міхась Шэлехаў Яцвягі
Святлана Явар Нямоглы хістаўся...
Яўгенія Янішчыц Ці ўспомніцца, ці ўспомніцца...
Віктар Ярац Дзікі бэз

© **Інтэрнэт-версія: Камунікат.org, 2011 год**

© **PDF: Камунікат.org, 2011 год**

© **ePub: Камунікат.org, 2011 год**